

Het onderwijs

Goed onderwijs is in een dorpsgemeenschap van groot belang. Bijna iedereen in die gemeenschap heeft er mee te maken of mee te maken gehad, direct of indirect. Een school is er een trefpunt, waar iedereen die er 'onderwijs volgt' niet alleen de nodige *kennis* opdoet om daarmee toegerust vervolgonderwijs en uiteindelijk een beroepsopleiding te kunnen voltooien, maar waar ook *karaktervorming* plaats vindt. Over hoe dit in Loil gestalte heeft gekregen en krijgt wil dit hoofdstuk verslag doen. Voordat de schrijver van dit hoofdstuk de opdracht daartoe aanvaardde, besepte hij al gauw, dat hij zich hiervoor nog eens terdege diende te verdiepen in de ontwikkelingen op de school van de laatste tien jaren, daar hij die periode niet meer dagelijks meebeleefde, zoals dat de 25 jaar daarvoor wel het geval was. Hij kon zich uiteraard niet enkel baseren op het jubileumboek '75 jaar onderwijs Loil', dat in 1987 uitkwam, maar diende tijd te steken in het observeren van de huidige situatie en gesprekken te voeren met leerkrachten, ouders en bestuurders van nu.

Al met al leidde zijn werkwijze tot een structuur van het hoofdstuk, die natuurlijk begint met de historische ontwikkeling vanuit de 19e eeuw tot het jaar dat de basisschool zijn beslag kreeg door de integratie van de kleuterschool en de lagere school.

Dan meende hij ook aandacht te moeten besteden aan de feesten en markante gebeurtenissen die de laatste jaren als mijlpalen in de geschiedenis van de school zouden kunnen worden beschouwd, met name in 1987 het 75-jarig bestaan; in 1997 de schoolpleinvernieuwing en in 2000 het 90-jarig jubileumfeest. Hierbij zal uiteraard opvallen, dat het eerste jubileum te laat gevierd werd. Dit had te maken met de tijdrovende voorbereiding ervan, toen het initiatief ertoe eenmaal genomen was. Vooral het historisch onderzoek in verband met het jubileumboek vergde veel tijd. Vervolgens heeft hij getracht het 'schoolleven', zoals dit zich heden ten dage afspeelt, te beschrijven aan de hand van de schoolbezoeken, die voornamelijk op woensdagmorgens tijdens het schooljaar 2000–2001 in de groepen werden afgelegd, waarbij hij op prettige medewerking van het hele team kon rekenen. Tot besluit meende hij dan nog een indruk te moeten geven van de rol van de ouders en bestuursleden in de dagelijkse gang van zaken.

4.1. De rooms-katholieke basisschool Sint Jozef.

Van Didamse voorzieningen naar een eigen school

Wanneer we de vroegste onderwijsgeschiedenis van Loil willen bestuderen zullen we noodzakelijkerwijs te rade moeten gaan bij de inhoud van het onderwijs hoofdstuk van het 'Kerkenboek Didam', omdat Loil voor volgen van onderwijs vóór 1910 volledig was aangewezen op de Didamse voorzieningen. Ook kerkelijk was Loil geheel op Didam georiënteerd, want de buurtschap Loil was namelijk een onderdeel van de parochie Sint Martinus. Gelijktijdig met de bouw van een eigen godshuis in Loil, waarmee het de status kerkdorp kreeg, werd ook een school voor 'Lager Onderwijs' gebouwd. Dat heeft, voor het zover was, toch nog wel enige voeten in de aarde gehad. De gehele 17e en 18e eeuw werd het lager onderwijs gegeven in de voormalige sacristie van de huidige Mariakerk, een klein vertrek naast het priesterkoor. De onderwijzer beleed vaak de gereformeerde godsdienst in het overwegend katholieke Didam. In 1831 werd een nieuwe school geopend. Deze stond op de hoek van de Drostlaan tegenover De Harmonie. Het was een ruime één-lokale school. De afmeting van het lokaal was binnenwerks 17 bij 7,5 meter. In het lokaal waren vier maal zeven rijen banken geplaatst, waarin telkens zeven kinderen konden zitten. In totaal kon het lokaal 196 kinderen huisvesten, waaronder zich dus ook de Loilse kinderen moeten hebben bevonden. Hierin had de toenmalige meester Nollen een – ons inziens – onmogelijke taak te vervullen, want hij was namelijk de enige leerkracht op die school! In een rapport van de schoolinspectie van 1835 stond over de Didamse school vermeld, dat onderwijzer Nollen vrij geschikt was voor zijn werk, doch niet 'genoegzaam bekend was met de klankmethode', die hij ondoelmatig aanwendde: *'Zijn onderwijs heette klassikaal, doch bij het gelijktijdig lezen werd op eene oorverdovende wijze geschreeuwd en dat in eene school van meer dan 250 kinderen'!*

Rond 1860 ontstond de wens om een nieuwe grotere school te bouwen en na eerst overwogen te hebben het bestaande gebouw te vergroten, waarbij gedacht werd aan een verdubbeling van het aantal leerlingen (dus totaal 392 kinderen), besloot het gemeentebestuur uiteindelijk toch op 17 juni 1861 om een geheel nieuwe school te bouwen met een hoofdenwoning. De kosten werden begroot op f 12.000 | € 5.451,15 (in 1865 kreeg de gemeente f 11.992 | € 5.441,73 subsidie van rijk en provincie) en op 27 maart 1867 werd hij geopend op de plaats waar anno 2000 het postkantoor en de bibliotheek staan. Deze school die een ruim honderdjarig bestaan heeft gekend – in 1968 werd hij afgebroken – telde drie lokalen en was berekend voor 450 leerlingen. De afmeting van de lokalen bedroeg 8,5 bij 13 meter. Er was geen gang of vestibule, maar wel waren er drie buitendeuren, voor elk lokaal één. Via zo'n deur kwam je in een klein portaal. Tegen een buitenmuur van het lokaal waren twee hokken gebouwd, via een deur alleen vanuit het lokaal bereikbaar. Eén hok diende als toilet, het andere als kolenbergplaats.

Langs de muren in het schoollokaal bevonden zich de kapstokken met daaronder de klompenbanken. Ook op de speelplaats had men toiletten gebouwd (zonder waterspoeling).

Naast dit onderwijs maakten zich vanaf ± 1842 ook verschillende personen verdienstelijk door kinderen katholiek huisonderwijs te geven en hen vertrouwd te maken met de

geboden van de kerk. De meisjes konden leren naaien en breien. Zo was in Didam Martiens Griet actief, in de volksmond de 'oude Griet' geheten. In Loil was dit 'Gerritje met den baard', vanwege haar mannelijke kinversiering. De meeste van hen waren lid van de derde orde van de heilige Franciscus van Assisië. De lessen werden gegeven in de woningen van deze leden.

Uit deze periode leven uiteraard geen Loilse mensen meer, die hierover uit eigen ervaring kunnen verhalen. Wel kennen vele ouderen uit onze huidige gemeenschap ongetwijfeld verhalen van hun ouders over de begintijd van de eerste lagere school in Loil, die in 1910 haar poorten opende. In het jubileumboekje van 1987 lezen we bijvoorbeeld de herinnering van Gerrit Meijer die van 1912 tot 1918 deze jongensschool bezocht bij de meesters Blijdestein, Van Raay en Staarink. Het was de tijd dat lijfstraffen nog niet uit den boze waren en de pedagogische tik in vele variaties werd uitgevoerd, zoals de stokslag voor je achterste en de liniaal op de vingers. Een fervent beoefenaar van deze praktijken – herinnert hij zich – was juf Carolientje (mevrouw C. Kuiper). De wetenschap dat ze ook balletjuffrouw was, geeft toch een wat speelser kant van haar karakter weer.

Toen de Didamse school rond de eeuwwisseling vanwege de grote toeloop van leerlingen min of meer uit haar voegen barstte, kwam vanuit de gemeenteraad in 1901 een voorstel van een vooruitstrevend raadslid Peters een extra school te bouwen in Loil. Dit werd aanvankelijk afgestemd en via een bouwvergunning werd van een lokaal twee gemaakt, maar in 1908 kon men alle leerlingen weer niet bergen. De burgemeester stelde toen aan de raad voor een gedeelte van de Loilse kinderen in Achter-Wehl naar school te doen gaan, omdat er plannen waren daar een school te stichten. De raad wees dit voorstel op 9 oktober 1908 af. In dezelfde vergadering werd een verzoekschrift van 39 Didamse ingezetenen behandeld, die vroegen een school te stichten in Loil. Daarbij kwam de mededeling van pastoor Otten van de Didamse Martinusparochie ter sprake om in Loil een rooms-katholieke school te stichten. De raad besloot het antwoord van de aartsbisschop af te wachten. Tot zo lang zou men maar niet bouwen in Loil maar uitbreiden in Didam. Wel werd besloten (of verondersteld) dat de kinderen uit Loil in Achter-Wehl naar school mochten. In de raadsvergadering van 27 november 1908 kwamen twee petitities ter tafel: 52 mensen wilden de nieuwe school graag op een zodanige plaats, dat de kinderen uit Holthuizen haar gemakkelijk konden bereiken; 33 inwoners uit de buurtschappen Dijk en Holthuizen vroegen de school nabij de Beekse tol te plaatsen. Een beslissing werd nog niet genomen. De Didamse school had op dat moment al wel acht leslokalen ter beschikking om onderwijs te geven. Eind december besloot de raad om in Loil te bouwen.

De Loilse openbare lagere school

Op 22 mei 1909 benoemde de raad de heer B.J. Berendsen, afkomstig uit Didam en broer van de bekende onderwijzer J.V. Berendsen die onderwijs gaf aan de Didamse school, tot architect van de nieuw te bouwen school in Loil. Op 15 juni 1909 werd door de raad een besluit genomen grond te kopen aan de Wehlseweg van de heer W.G. Rasing tegen de prijs van f 2,50 | € 1,13 de oude roede of f 17,50 | € 7,94 per are voor de te bouwen lagere school.

Op 17 juli kregen de bouwplannen het fiat van het gemeentebestuur en op 16 december werd de aanbesteding gehouden voor de school en de onderwijzerswoning, waar nu de familie Bloem woont. De bouw van de drie lokalen-school waarin zes klassen werden ondergebracht werd gegund aan de firma S.H. Elissen en G.J. Bodt uit Arnhem, vermoedelijk goede bekenden van de architect, die ook in Arnhem woonde. De aannemer schreef een bedrag van f 10.249 | € 4.650,79 in voor het bouwen van de school en een bedrag van f 5.647 | € 2.562,50 voor de woning. De schoolmeubels werden begroot op f 1.275 | € 578,57 totaal. De school was klaar op 19 september 1920. Dat was negen dagen te laat. Daardoor kreeg de aannemer een boete van f 90 | € 40,84. Volgens de 'schoolopziener' was het gebouw een model voor het district. In de raadsvergadering van 14 december 1920 maakte de voorzitter bekend, dat pastoor Inden voornemens was de Loilse school over te nemen. In 1917 was namelijk de financiële gelijkstelling tot stand gekomen tussen het openbaar en bijzonder onderwijs en in 1920 was de salariswet 'De Visser' in werking getreden, die bepaalde dat de jaarwedde van de onderwijzer op beide soorten scholen door het rijk werd betaald. Deze gunstige financiële situatie gaf alle aanleiding voor kerkelijke instanties om scholen over te nemen. Op die manier kon het geloof immers beter worden uitgedragen aan de kinderen. In de Loilse situatie kreeg een commissie van de gemeenteraad de opdracht om met pastoor Inden te onderhandelen. De bedoeling was de overname in 1921 plaats te laten vinden. Pastoor Inden bood f 5.000 | € 2.265,20 voor de woning van het hoofd der school. Als het gemeentebestuur daarmee niet akkoord ging zou de schoolovername in Loil niet doorgaan. De pastoor verzocht tevens om een gymnastieklokaal en de aanbouw van drie nieuwe lokalen. Dit voorstel werd afgewezen.

Twee jaar later vroeg het Loilse kerkbestuur nogmaals of de gemeente medewerking wilde verlenen aan de overname van de school en de hoofdenwoning. Een belangrijke dag was 16 augustus 1926, toen de openbare lagere jongensschool werd overgenomen door het rooms-katholiek kerkbestuur van Loil. Vanaf deze tijd heette zij rooms-katholieke jongensschool Sint Aloysius. We dienen echter wel te beseffen, dat we hier te maken hebben met de tweede rooms-katholieke lagere school in Loil, want met ingang van 1 oktober 1924 was er in Loil reeds een eigen rooms-katholieke bijzondere meisjesschool Sint Jozef geopend met 112 leerlingen, die door pastoor Inden was gesticht. Hoewel op de openbare lagere school, die in 1910 in Loil startte, vanaf het begin ook meisjes onderwijs genoten hebben – het eerste jaar was de verhouding jongens/meisjes 84/14 – ging het merendeel van de meisjes toch naar Didam, waar aan de degelijkheid van het onderwijs door de zusters waarschijnlijk de voorkeur gegeven werd. Bovendien was de Loilse school toen nog geen katholiek instituut. De Loilse meisjesschool moet in het begin zeker als een soort filiaal van de Pius X school in Didam worden beschouwd, want het zusterhuis (Canisiusgesticht geheten) kwam later dan de school. Naast de meisjesschool was er dan nog de éénlokale bewaarschool, waar zuster Stanislas de jongens en meisjes onder de zeven jaar onder haar hoede had.

Om een beeld te krijgen van hoe het er – in concreto – aan toe ging op deze scholen, vanaf het begin tot de min of meer gedwongen samenvoeging in 1950, kunnen we het beste putten uit de herinneringen van oud-leerlingen, zoals die vermeld staan in '75 jaar onderwijs in Loil'.

Biechttoefeningen

In het kader van de voorbereidingen op de eerste heilige communie werd ook veel aandacht besteed aan het biechten. Want aan de eerste communie behoorde de eerste biecht vooraf te gaan.

De biechtceremonie werd heel serieus ingestudeerd. Na een uitvoerige theoretische inleiding moest iedereen een proeve van bekwaamheid afleggen. Juffrouw Kobesen had de rol van strenge biechtvader met zichtbaar genoegen op zich genomen. Toen de hele klas 'gebiecht' had besprak de juf de resultaten klassikaal. Die waren zoals ze het uitdrukte: 'hoopgevend'. Maar... twee van mijn klasgenoten hadden gefaald. De een had geliegd, gelogen en gejoekt en de ander had appels gejat, peren gejat en noten gejat (van de fraaiste notenboom van het dorp, bij het ouderlijk huis van juf/biechtvader Kobesen...).

Als penitentie moesten we het nog een keertje overdoen, waarbij niemand mocht jokken of jatten...

We beginnen met die van Gerrit (Bruur) Staarink, die de jongensschool bezocht van 1918 tot 1924. Hij herinnerde zich dat met grote cijfers boven de ingang het 'oprichtingsjaartal' 1910 stond. De weinige meisjes waren overwegend protestant. Hij weet dat het eerste hoofd, meester Blijdestijn, bij zijn collega in de kost was en al snel – in 1913 – naar Nederlands Oost-Indië vertrok. In zijn plaats kwam toen de heer B.P. van Raay. Iedereen liep op klompen en die werden bij de aanvang van de lessen netjes in de gang op een rij gezet. In elk klaslokaal stond een levensgrote 'salamanderkachel' van anderhalve meter hoog die door de schoonmaakster Hanneke Kobesen 's morgens voor de aanvang van de lessen werd aangestoken. Op het schoolplein stonden in een rij vijf lindebomen: twee spichtige en drie die het beter deden en 's zomers bij de blakende zon een behaaglijke koelte gaven.

Het plein en de weg tot de wei van Peters waren het speelterrein van de school, want er was geen afscheiding tussen plein en weg. Als 's zomers bij dorstig weer de pomp om wat voor duistere reden dan ook op slot zat, gingen de kinderen drinken in de sloot langs de wei.

Spelletjes die onder het speelkwartier gedaan werden waren onder andere bandelen, meetje gooien (met knopen), lesvangen, drijftollen, knikkeren en bokspringen.

De weg naar school was voor kinderen van buitenaf een hele lange! Ook toen bleven sommigen tussen de middag over. Degenen die wél naar huis gingen hadden het risico, dat ze op de terugweg soms afgeleid werden door wat ze tegen kwamen en daardoor niet op tijd terug waren. Dat gebeurde eens met twee nieuwsgierige kornuiten. Het huis van de heer Lanter in de 'binnenweg' brandde af. Om half drie kwamen ze pas op school en mochten toen meteen weer terug naar de brand. 'Het is toch de moeite niet meer', had de meester gezegd. De volgende dag schrokken ze wel toen ze de uren 's avonds ná schooltijd moesten inhalen en vijfhonderd regels moesten opschrijven: 'Ik moet op tijd op school komen'.

Je leerde lezen aan de hand van Ot en Sien en schrijven ging met een griffel en een lei. Aan dat schrijfgerei had je jaren genoeg. Als de lei was volgeschreven spuwde je er gewoon een paar klodders speeksel op en veegde hem af met een vies stinkend doekje uit de sponzendoos.

4.2. Het lerarenteam. *Zittend:* Ine Kortooms-Thomassen, Wim Sueters, Corrie Irausquin-Flettermann, Maureen IJsveld (op trap). *Staan:* Felix Heijnen, Hans Groothuizen, Maureen Gerritsen-Schreven, René Persijn, Jos Breeuwer.

Na klas 6 kon je naar de 'huishoudschool' of je maakte je leerplicht vol op de lagere school. Daarvoor waren die klassen 7 en 8. Met veertien jaar mocht je van school. Dat moest zijn vóór het nieuwe leerjaar dat toen op 1 april begon. Was dat *niet* het geval, dan moest je nog een heel jaar 'meedraaien'.

Ze herinnert zich de godsdienstles in de kerk bij de biechtstoel, die 'kinderleer' genoemd werd. 's Morgens was er eerst de heilige mis om zeven uur. Dan hadden de kleintjes op woensdag, de middengroep op donderdag en op dinsdag en vrijdag les van de pastoor.

Dinie kende de catechismus (een geloofsleerboek met vragen en antwoorden, die van buiten moesten worden geleerd) wel, maar bij de pastoor sloeg ze wel eens dicht. Dan vond de pastoor haar 'dom' en zei: 'Kom jij in het vervolg maar op woensdag (de les voor de kleineren)'. Dat vond ze heel erg. De eerste heilige communie was gewoon op een door de weekse dag tijdens de heilige mis, zonder die feestelijkheden van tegenwoordig.

De leesboekjes gingen vaak over belevenissen in gezinnen waarvan de kinderen Wim, Mies en Jan heetten. In de 3e klas kregen ze nieuwe burens, die ook drie kinderen hadden: Gijs, Suus en Han. En in de zesde klas ging Wim dan naar het seminarie.

Bijzondere dagen waren nog: schutterrijdag, waarbij men kwam vendelzwaaien voor de school en de dag van de kindsheidoptocht.

De school was vlak bij het klooster. Daar hing een geur van heiligheid en bij die enkele keer dat je er kwam maakte dat veel indruk, want zusters zag je nog als 'hemelse wezens'. Toch hadden ze ook menselijke trekjes, zoals *blozen* als er iets verkeerd ging. Bijvoorbeeld een keer op een winterdag toen de kinderen overbleven op de kleuterschool. Bij een blauw 'tuitjeskannetje', dat op een kachel had gestaan, knalde een kurk omhoog en dat was aan de aandacht van de zuster, die op moest passen, ontgaan. Grote fout dus!

Van Marie Visser-Egging kennen we zuster Theresia, zuster Veronica en de juffrouwen Vreuls en Durville. Die laatste was de 'juf met de dikke benen', want ze gaf gymles in haar normale dagelijkse kleding en bij het voordoen van de oefening zag je dan ook vaak haar nogal stevige bovenbenen. Veel kerkliederen werden gezongen zoals 'Maria te minnen, wat zalig genot'.

De lagere school was in die tijd vaak eindonderwijs. Er was in Didam wel een 'huishoudschool', maar daar mocht Marie niet heen, omdat de pastoor op de preekstoel zei, dat 'de meisjes van de huishoudschool zich onderweg niet netjes gedroegen'. Daarom werd een achtste klas gevormd, waar ze met drie meisjes in zat.

Leida Kobesen-Goossen heeft het begin van de na-oorlogse periode meegemaakt op de meisjesschool van 1944 tot 1950. Dus ook de verwoesting van die school in 1945! Meteen daarna maakten jongens en meisjes beurtelings gebruik van de jongensschool, dus *niet samen*, want het idee van de zogenaamde 'coëductie' had toen in katholieke kring nog geen ingang gevonden. Daarom werd dan ook het toenmalige jeugdgebouw verbouwd en ingericht tot meisjesschool en konden de kinderen toen ook weer gelijktijdig

naar school. Ze kan zich nog goed herinneren, dat ze iedere eerste vrijdag van de maand allemaal in de gang van de school moesten komen. Daar stond dan het 'heilig hart-beeld' mooi versierd. Ze moesten dan de 'opdracht aan het Heilig Hart' bidden en enkele liedjes zingen. 'Elke keer viel dan weer hetzelfde meisje flauw...'

Ook herinnert zij zich de jaarlijkse 'kindsheidoptocht', waarin kinderen verkleed als zuster, pater, engel, Maria of een andere heilige meetrokken met muziek door het dorp. Ook vaderlandse liederen waren in de zangles heel erg in zwang: 'Piet Hein' en 'Het is een plicht dat iedere jongen...'. En dat op een meisjesschool!

Behalve via herinneringen van oud-leerlingen zijn we ook via een oud-hoofd van de meisjesschool, zuster Benedictine (JMJ), nog veel te weten gekomen over de school die als eerste Sint Jozefschool heette. Zij was van de jaren 1937 tot 1946 hoofd van deze school. Nog heel jong begon ze, nog geen dertig jaar. Haar onderwijzeressen waren: juffrouw Tonia Lukassen in klas 1 en 2, zuster Aleidi Brouwer in 3 en 4 en zelf had ze 5, 6 en 7. De handwerkzuster heette zuster Godeberta. Het grootste aantal leerlingen dat ze in haar klas had was 54. Veertig leerlingen in één lokaal gold in die tijd als vrij normaal. Bovendien was er vaak een tekort aan lesmateriaal en meubilair.

Dan heeft zij natuurlijk ook de volledige oorlogsgeschiedenis in Loil meegemaakt. Spoedig na het begin werd de school door de Duitsers gevorderd en op 11 februari 1945 ook het klooster. Na de bevrijding op 1 april maakte zij dus ook mee, dat op 7 april klooster en school in één slag werden verwoest, doordat Fientje Seegers en Leike van Vuuren op explosieven liepen. De meisjesschool werd daardoor gehuisvest in het verenigingsgebouw (jeugdgebouw) en toen de scholen weer begonnen, moest de hoofdzuster rouleren met de jongensschool waar de heer B. van Raay in die tijd hoofd was.

Zingen, godsdienst en vertellen gaf ze voor drie klassen tegelijk en tevens natuurkunde, toen ze daarvoor na veel moeite boekjes losgepeuterd had. Ook tekenen kon samen. Verder was het veel puzzelen om de ene klas les te geven, terwijl de andere werk kon maken. Soms stond men ook met z'n tweeën in een lokaal les te geven. Vaak waren dat zogenaamde 'volontairs', bevoegde leerkrachten die geen baan konden krijgen, maar wel werkervaring wilden opdoen. Een soort onbetaalde klassenassistenten.

In een tijd dat kleding nog veel zelf gemaakt werd, was het vak 'handwerken' op zo'n meisjesschool natuurlijk van wezenlijk belang. Breipatronen werden in een schrift opgetekend om zodoende in 't latere leven nog gebruikt te kunnen worden. Het onderwijs was ook nog meer dan nu met kerkelijke tradities en gewoonten doordrenkt. 'Sacramentsdag' was bij pastoor Inden een groots gebeuren. Kinderen moesten emmers margrietten en korenbloemen plukken om grote tableaux te leggen. Er was een grote processie met veel 'bruidjes', waar mensen uit de omgeving aan deelnamen. Ook niet te vergeten was de zomerse 'kindsheidoptocht', wat een geweldig evenement was in die dagen van godsvrucht en vroomheid. Zelfs paarden waren daarbij. De schutterijcultuur werd door zuster Benedictine zeer bewonderd. Daar ze uit Utrecht afkomstig was, had ze daar nog nooit kennis mee gemaakt en vooral het vendelzwaaien vond ze heel kunstzinnig. Ze herinnert zich ook nog het Heilig Hartfeest en het verschijnsel van de 'congregaties': de Aloysiuscongregatie voor grote jongens en meisjes en de

Engelbewaardercongregatie voor de kleintjes. Daar werd wat af gebeden, gezongen en 'mooie verhalen' verteld. De contributie was 1 cent en rond 21 juni was er een feest. Er werd dan voorgedragen en getrakteerd. Eens werd daarbij een toneelstukje voor tweelingen opgevoerd, waarvan er drie uit Loil waren: van Lukassen (twee meisjes), van Van Alst (een meisje en een jongen) en een tweeling van Staring (twee meisjes).

De kinderen kwamen in die tijd te voet naar school. Als ze van ver kwamen konden ze overblijven in de bewaarschool. De lokalen werden schoongemaakt door de zusters zelf en ook het stoken van de kachel voerden ze zelf uit. Alleen voor de gangen en toiletten was een schoonmaakster: Mina Lenderink.

Ook in de klas hielden de zusters veel in eigen hand, delegeren was niet hun sterkste zijde. Dit leidde wel eens tot een opmerking van één van de leerlingen, een zekere Riek Seegers: 'Waorum meugen de blagen dat niet doen?' Maar ja, de term 'blagen' was voor haar volledig onbekend.

De liedjes die gezongen werden waren vooral van religieuze aard. Voor het lof (een aanbiddingsdienst in de kerk) had zuster Benedictine een meisjeskoortje gevormd. Namen die ze zich daarvan herinnert waren Truus of Tiny Borst, Marietje Meijer, Anneke Rasing, Stientje Rasing en Annie Roosendaal.

In de oorlogstijd werd Duitse les verplicht gegeven uit een goed leerboek, waarin ook leuke liedjes stonden, waaraan ze de meeste tijd besteedde. Ook gymnastiekonderwijs werd in die tijd verplicht. Dat ging bij goed weer op de speelplaats en anders in het verenigingsgebouw. Dat was wel een probleem, omdat er maar twee zusters de akte J (gymnastiek) hadden en er bijna geen lesmateriaal was. Na de verwoesting van de school in de oorlog hebben de zusters nog even een tijdje in het verenigingsgebouw gewoond. Dat kon pas, nadat ze met de heer Klein Herenbrink, de kerkmeester, om ruiten had gebedeld, want die waren kapot!

Na de oorlog is de verwoeste school een tijd geadopteerd door een Amerikaanse Zondagsschool voor welgestelde kinderen. Dat gebeurde door het Rode Kruis. In het kader daarvan ontving de zuster begin 1946 drie grote zakken kleding, speelgoed, zeep, kauwgom en noten. Ze deelde dat in Loil uit, maar er moest wel wat voor betaald worden, want er waren invoerrechten f 75 | € 34,03 verschuldigd. Ze moest ook voor de Amerikaanse weldoeners nog een verslag over de ramp schrijven en mocht daarbij nog verdere verzoeken om hulp indienen. Dat leverde de school zelfs een naaimachine op, maar inmiddels was de zuster al overgeplaatst naar Amsterdam!

Op 1 september 1946 volgde zuster Christinata deze zuster Benedictine op en samen met de heer B. van Raay stond zij voor de opgave de normale gang van het onderwijs weer op de rails te krijgen.

Bij de gemeente kwam nog wel een verzoek binnen voor de herbouw van de door oorlogsgeweld vernielde school.

'Deze school', staat bij het verzoek vermeld, 'telt 134 leerlingen. Dezen bezoeken om den anderen dag de jongensschool D139 te Loil, ten gevolge waarvan in dit kerkdorp de kinderen wekelijks 3 à 4 dagen onderwijs genieten'. Een gedwongen rouleersysteem dus. Van herbouw is echter niets meer gekomen. De oplossing om het al vier jaar gebrekkige onderwijs in Loil weer op het goede spoor te zetten werd gezocht in de aanpassing en verbouwing van het verenigings-

4.3. Groep 1-2. Rij 1 (zittend op de grond): Jeroen Seegers, Sjaak de Kinkelaar, Laura Boetje, Jasper Gerritsen, Jeroen Baerends, Laureen Harmsen, Job Harmsen, Jeroen Wanders. Rij 2: Kaylee Bloem, Dominique Hartsteen, Michelle Bloem, juf Corrie Irausquin-Fletterman, Lianne Kloppenburg, Gijs Kaal, Jeanine Kloppenburg, Dave Visser, Marijke Staarink, Aniek Bolk. Rij 3: Tessy Berendsen, Alessia Zicoella, Tessa Keurttjes, Sjoerd Struker, Nienke Godschalk. Rij 4: Iris Rasing, Jenny Mens, Mike van Ampting, Nienke Dieker, juf Ine Kortooms-Thomassen, Jeroen Baerends.

gebouw voor de meisjes. Een aanpassing die nog wel degelijk de nodige kosten met zich meebracht. De verbouwing kostte f 9.268,90 | € 4.206,04, glas en schilderwerk f 761 | € 340,17 en de inrichting circa f 4.500 | € 2.042,01.

Toch waren hiermee de voorwaarden geschapen voor het hervinden van de normale gang van het onderwijs, waarbij in die tijd de jongens en meisjes nog steeds gescheiden werden gehouden. In 1924 gold die regel zelfs nog voor leerkrachten, want uit dat jaar dateert nog deze uitspraak: *'Want de pastoor van Loil wenscht geen dames aan de jongensschool te zien!'*. Langzamerhand werd na de oorlog echter de opvatting verlaten dat jongens en meisjes gescheiden dienden te worden onderwezen en deed het principe van de 'coëducatie' zijn intrede.

Toen de heer M.L. Tiel Groenstege in januari 1950 hoofd werd van de lagere jongensschool, werd ook al gauw de inmiddels aanvaarde coëducatiegedachte in praktijk omgezet. Hoewel hij op de eerste schoolfoto's nog enkel door jongens omringd werd, veranderde dat al gauw. De zusters die de meisjesschool tot die tijd vanuit Didam op de fiets bedienden besloten zich op 1 april 1950 uit Loil terug te trekken.

In overleg met het schoolbestuur en de inspecteur werd besloten om de jongens- en meisjesschool tot één school samen te voegen onder de naam Sint Jozefschool.

De naoorlogse jaren vertoonden tevens door een geboortegolf een gestage toename van het aantal leerlingen, zo zelfs dat er aan een uitbreiding van de jongensschool gedacht werd. Hoewel er in het begin van de jaren vijftig nog wel een vijfde lokaal bijgebouwd is, zou later echter blijken dat door de slechte staat van de oude school deze uitbreidingsplannen beter vervangen konden worden door totale nieuwbouw. Nadat men deze noodzaak had vastgesteld, werd tevens het idee geopperd het gescheiden onderwijs op te heffen en een nieuwe school te bouwen voor alle Loilse kinderen. Op het volgende staatje kunnen we duidelijk zien hoe de naoorlogse geboortegolf in Loil gestalte kreeg.

Het totaal aantal leerlingen van de Sint Jozefschool per 16 september was in

1953:	180 leerlingen
1955:	199 leerlingen
1960:	221 leerlingen
1965:	256 leerlingen

Dat nieuwbouw de beste oplossing was voor de toekomst van het Loilse onderwijs, moest natuurlijk wel door deugdelijke argumenten worden ondersteund. De overheden moesten immers daarvoor hun toestemming verlenen. Hiertoe leverde de toenmalige schoolarts door een afkeurend rapport over de sanitaire toestand een doorslaggevend aandeel. Op 29 juli 1953 constateert zij, dat het dak doorbuigt en vernieuwd zou moeten worden. Men heeft last van vocht. In korte tijd is de school gegroeid van drie naar vijf

lokalen (1952). De ramen waren op een meter vijftientig en de vloer bestond uit planken met brede naden. De bomen voor de school maakten het binnen erg donker. Ook waren er geen gordijnen in alle klassen. Wat betreft de toiletten telde de school drie urinoirs en één leerkrachten-wc. Dat was veel te gering vond de schoolarts.

Bovendien geschiedde de watervoorziening door middel van een oude pomp. Het schoolgebouw had onder de oorlog veel geleden. Tijdens de laatste oorlogsjaren had er een Duitse keukenwagen in de gang gestaan. Een gedeelte van de deurkozijnen was afgezaagd, anders kon de wagen er niet in en het herstel was door allerlei omstandigheden in 1950 nog steeds niet voltooid. Elektriciteit was alleen in het eerste lokaal, waar twee 'kajjes' het lokaal moesten verlichten.

Oorzaak van dit alles was dat in die tijd het onderwijs bij de gemeente sluitpost van de begroting was. Voor nog geen tien gulden (ruim vier euro) per leerling moest de school draaiend worden gehouden.

Dat ging voornamelijk aan leermiddelen, schoonmaak- en stookkosten op, dus voor onderhoud van het gebouw was weinig over. De kachels werden bij het begin van het seizoen geplaatst door Hielkje en in het voorjaar weer opgeborgen op de zolder van de school. Op allerlei manieren werd geprobeerd voor de kachels aan goedkope brandstof te komen. Voor aanmaak gebruikte men kort gezaagde telefoonpalen en afvalhout van een kinderboxenfabriek in Zevenaar. Als er dan eens wat geld voor onderhoud werd vrijgemaakt, was dat nog maar mondjesmaat voor de hoogstnodige dingen: ramen vervangen die slecht sloten, zodat de winterkou die er doorkwam tot harder stoken noopte en de helft van de speelplaats betegelen, zodat de leerlingen weer met enigszins schone voeten de school binnen konden.

Toen op 1 april 1950 de jongens- en meisjesschool samengevoegd werden tot één school, kwam er in Loil ruimte vrij. Die werd vanaf september ingenomen door de in Didam opgerichte ulo-school (uitgebreid lager onderwijs, later mavo). De heren Breukers en Bramer waren de twee leerkrachten die deze school opstartten. Daardoor kregen deze twee lokalen ook meteen een opknappbeurt.

Het jaar daarop breidde de ulo zich uit en trok geheel in het jeugdgebouw en was het lager onderwijs weer geheel aangewezen op de oude school. Door de toename van het aantal leerlingen moest er aan de school een vijfde lokaal worden bijgebouwd. Dat kwam aan de achterkant van het gebouw en daarin kwamen de vijfde en zesde klas. Toch waren er nog veel problemen zoals in de winter van 1956–1957. Het was zo koud dat er een tweede kachel in een lokaal geplaatst moest worden om een enigszins dragelijke temperatuur te verkrijgen. Isolatie was in die tijd nog niet aan de orde. Al met al waren dat omstandigheden die de verantwoordelijke personen uiteindelijk tot nieuwbouw deden besluiten. Aan de plannen daartoe namen onder andere deel: Pastoor Spelbrink, architect Van Gendt en vanuit de gemeente de ambtenaar van onderwijs H. Kruitwagen. Op 6 maart 1956 beraamde men de bouwkosten voor de nieuwe school op f 160.000 | € 72.604,84. Vanwege de door de regering ingestelde bestedingsbeperking kwam er geen goedkeuring af. Dit vernam het schoolbestuur op 20 maart 1956 en dat hield in dat bestaande scholen de eerste jaren niet vervangen mochten worden. Toch kwam, vooral op aandringen van de legendarische inspecteur Zeegers, op 19 juni 1956 een urgentieverklaring voor de bouw van één lokaal af. Dat zou ca f 40.000 | € 18.151,20 gaan kosten.

Dit ene lokaal is lange tijd een eenzame voorpost geweest van het nieuwbouwproces, dat in 1962 pas weer goed op gang kwam, omdat toen pas met de gehele bouw kon worden verder gegaan. Deze werd door de firma Boerstal-van Dulmen gerealiseerd. In september 1963 werd de eerste steen hiervoor gelegd, die nu nog in de entreehal van de school te zien is met als tekst: *'Met de lessen van het verleden bouwden zij het heden, met de lessen van het heden bouwen wij de toekomst'*.

Toos Buiting-Goossen zat in 1959 in de vijfde klas, die als eerste in het nieuwe gebouw – met nog maar één lokaal – les kreeg. Dat men erg zuinig op de nieuwe behuizing was, illustreert wel haar herinnering aan de eerste dag waar ze later nog hartelijk om moest lachen. De jongens werden op die dag namelijk door meester Swart mee naar de wc genomen en onder zijn toezicht moest iedereen leren 'recht' te plassen, zodat alles netjes bleef.

Met ingang van het schooljaar 1964–1965 werd uiteindelijk de nieuwe school betrokken. Eén klas moest nog een paar maanden wachten, omdat door toename van het aantal leerlingen nog een zevende lokaal moest worden bijgebouwd.

Toch bleek al snel dat dit nog niet het eindpunt was van het bouwproces. Toen in 1965 het gemiddelde aantal leerlingen $252\frac{1}{3}$ bedroeg en er verwachtingen waren, dat het aantal nog zou toenemen (280 leerlingen impliceerde 8 leerkrachten), werd tot de laatste uitbreiding besloten die op 6 januari 1969 werd voltooid. Dit is het lokaal in de hoek, het dichtst bij de voetbalvelden van sv Loil. Toen dit lokaal klaar was, kon juf Ria Rasing, die tijdelijk met haar eerste klas in zaal Rasing (nu zaal Hendriks) had gezeten weer naar een echte school toe en werden haar lessen niet meer verstoord door bruiloftsgedruis. Nu was Loil dus in het bezit van een modern eigentijds schoolgebouw met een fraaie hal, een grote personeelskamer met keukentje en een kleedruimte voor de kinderen, die naar de schoolarts moesten. De hal of gemeenschapsruimte kon worden gebruikt voor ouderavonden, eucharistie-, advents- en kerstvieringen. Sint Nicolaas werd er ontvangen en de zesde klas vierde er haar afscheidsavond.

Na die jaren nam het aantal kinderen in Nederland – en dus ook in Loil – weer af en wel zodanig, dat het totale aantal in 1987 (inclusief de kleuters) was teruggelopen tot rond de 130. Tot 2000 is overigens weer een lichte stijging te zien naar rond de 140. Doordat de omvang van de schoolruimten natuurlijk gelijk bleef, was de aanpassing van het gebouw voor de realisatie van de basisschool in 1985 eenvoudig zonder noemenswaardige uitbreiding. De lokalen waar de klassen 1 en 2 gehuisvest waren, werden verbouwd tot een speel- en gymnastieklokaal voor de jongsten en het lokaal van klas 3 werd een speel- en werkruimte.

De personeels-, secretariaats- en directieruimten werden enigszins aangepast, zodat er een computerlokaal kon worden ingericht. De omkleedruimte voor de schoolarts was eerder al ingericht als beveiligde opslagplaats voor kostbare apparatuur en archief, die degelijk kon worden afgesloten tegen inbraak.

De voormalige lagere schoolklassen bevolkten voortaan als groepen de meest 'oostelijke' lokalen. De verlaten kleuterschool is uiteindelijk geheel van de aardbodem verdwenen al leverde het vandalisme, dat er op werd botgevierd nog wel wat commotie op, die breed in een carnavalsoptocht werd uitgemeten.

4.4. Groep 2-3. *Rij 1 (zittend op de grond):* Kevin Aaldering, Melvin Rasing, Dian Goossen, Vera Beursken, Menno Bloem. *Rij 2:* meester Felix Heijnen, Bram Kaal, Kristie Wanders, Liza Brandts, Liesje Gerritsen, Charlotte Jansen, Brian Seegers, achter Brian zit Niek Schlief. *Rij 3:* Martijn Seegers, Joey Seegers, Authum Balduk, Jessica Schuurman, Nick Limbeek, Marc Bolk, Maaïke Peters, juf Corrie Irausquin-Fletterman, Roy Meister, Ruud Berendsen.

Dat de kwaliteit van het bouwen nog wel eens mikpunt van kritiek was, was ook al eens bij een carnavalsactiviteit naar voren gekomen. De Loilse prins carnaval Caspar III (1960) wees namelijk bij zijn ontvangst door het Didamse gemeentebestuur op een 'zothed van kaliber'. Hij zei: 'Het Loilse schoolhoofd zal in 1960 gedwongen zijn in het nieuwe klaslokaal de laagste klas te huisvesten, omdat grotere kinderen er niet meer in kunnen wegens het voortdurend verder zakken van het plafond'.

Nog meer schimpscheuten waren er aan het adres van de Utrechtse architect Van Gendt, die ook in Nieuw-Dijk, waar zijn broer pastoor was, scholenbouw met kritiekpuntjes geleverd had. Of het aan die bouwvallige kwaliteiten of aan gering onderhoudswerk te wijten is geweest... zeker is wel dat er de laatste jaren veel herstelwerkzaamheden nodig zijn geweest om het gebouw weer 'gezonder' te krijgen. De dakbedekking diende vernieuwd en de kozijnen zijn inmiddels ook vervangen. Samen met de vernieuwde speelplaats kan het gebouw momenteel weer als goede huisvesting van het Loilse onderwijs voor de komende jaren worden beschouwd.

Dat het onderwijs zelf tijdens dit bouwproces vanaf de jaren 1960 tot 2000 ook de nodige veranderingen heeft onder-

gaan moge duidelijk zijn. Het klassikale karakter van het lager onderwijs in de vroege naoorlogse jaren verschilt hemelsbreed met de huidige werkwijze in de groepen van het hedendaags basisonderwijs. De omstandigheden zijn langzamerhand van overheidswege ook in gunstiger opzicht veranderd.

Het persoonlijk record van 47 leerlingen in één klas van leerkracht Ben Schepper steekt scherp af tegen de 16 leerlingen van juf Maureen IJsveld heden ten dage, al zijn dat uitzonderingen.

Of je gymnastiekles krijgt in een mooie accommodatie als De Zomp (die in 1980 in gebruik werd genomen) of in het voormalige jeugdgebouw, dat maakt een groot verschil.

Het waren natuurlijk niet de gebouwen en de materialen die het onderwijs veranderden, maar vooral de vernieuwingsprocessen die in gang werden gezet. Eerst door het KPC (Katholiek Pedagogisch Centrum) met bijeenkomsten onder leiding van schoolhoofd Piet Verhoef in Didam, waar bijvoorbeeld het technisch lezen op verschillende niveaus op poten werd gezet. Later door de Schooladviesdienst uit Doetinchem (tegenwoordig: Iselinge Begeleidingsdienst) vanaf eind jaren zeventig.

Het leerstofjaarklassensysteem is nog steeds het uitgangspunt van de schoolorganisatie. Dat betekent dat kinderen van ongeveer dezelfde leeftijd bij elkaar in de klas zitten. Zo'n groep kinderen loopt in principe de basisschool in acht jaar door. Het leerstofaanbod, dat in kerndoelen is omschreven, wordt over acht jaar verdeeld. Dit wil zeggen, dat het aanbod wordt afgestemd op het 'gemiddelde bevattingvermogen' van een bepaalde klas/groep. De zesjarigen bijvoorbeeld beginnen in groep 3 (vroeger klas 1!) gelijktijdig aan het aanvankelijk leesproces.

De laatste jaren worden echter ook organisatievormen in praktijk gebracht, waarbij niet de gemiddelde leeftijd bepalend is voor het horen bij een groep, maar het individuele talent, de gevorderdheid of de persoonlijke interesse. Zo kan het voorkomen dat kinderen van verschillende leeftijd met hetzelfde rekenprobleem bezig zijn.

Ook nemen zelfstandige werkmomenten steeds meer de plaats in van klassikale instructie in 'frontale leersituaties', waarbij de hele klas enkel aan die ene 'docerende' leerkracht aandacht schenkt (of dient te schenken!).

Al met al verschijnselen die aantonen dat het begrip 'onderwijsvernieuwing' steeds weer een nieuwe invulling krijgt in de dagelijkse praktijk.

Maar... met welk systeem en werkwijzen we ook bezig zijn, het succes daarvan zal vooral afhangen van de manier, waarop individuele leerkrachten daar samen met de leerlingen persoonlijk gestalte aan geven. Voor gedachten die hierop aansluiten verwijzen we naar de slotbeschouwing van Jos Breeuwer aan het eind van dit hoofdstuk.

Van bewaarschool via kleuterschool naar basisschool

Het jaar 1985 was in heel Nederland – dus ook in Loil – heel belangrijk voor de ontwikkeling van het onderwijs voor kinderen tot twaalf jaar. Toen kwam namelijk het moment voor de *kleuterschool* en de *lagere school* om samen op te gaan in de nieuwe *basisschool*. Een term die een positievere uitstraling had dan *lagere school*, omdat zij uitdroeg dat we hier te maken hadden met een instituut waar het *fundamenteel* werd gelegd voor het succesvol volgen van het *voortgezet onderwijs* en alle kennisvergarig in het verdere leven. De term *kleuterschool* werd voorafgegaan door die van *bewaarschool* en vooral deze benaming roept overduidelijk de gedachte op dat deze school zich ten doel stelt om de ouderlijke zorg voor het nageslacht enigszins te ontlasten bij de destijds tijdrovende bezigheden ten behoeve van het huishouden. De wasmachine en de magnetron bestonden nog niet!

Waar men zich daar toen mee bezig hield was niet zo precies omschreven en werd voornamelijk overgelaten aan de intuïtie en de ongetwijfeld veelzijdige vindingrijkheid van voornamelijk religieuzen.

Hoe dat concreet in zijn werk ging vinden we treffend beschreven in een vertederende bijdrage van Dinie Jansen in de nieuwe schoolkrant 'Halloil' van december 2000. Ze beschrijft haar eerste dag naar school in het jaar 1930 op beeldende wijze. U vindt deze ontboezeming in hoofdstuk 13 van dit boek.

Lang niet iedereen ging echter naar de kleuterschool en de kinderen die er naar toe gingen moesten zelf ook geld meenemen voor het materiaal. De financiering van dit onderwijs is lange tijd slecht geweest. Op een verzoek om subsidie in 1926 werd negatief gereageerd, zo kunnen we in de gemeentearchieven nalezien.

Nadat de zusters zich uit Loil terugtrokken, was het met het kleuteronderwijs ook lange tijd gedaan. Zelfs toen de heer Tiel Goenesteghe het hoofdschap van de jongensschool aanvaardde in januari 1950, kwamen de kinderen die de eerste klas bezochten nog rechtstreeks achter 'moeders pappot' vandaan.

In 1951 gelukte het pastoor Spelbrink een van de zusters uit het Nieuw-Wehlse klooster, zuster Beatrix, beschikbaar te krijgen voor een nieuwe start van het kleuteronderwijs. Huisvesting vond men toen nog in het jeugdgebouw, waar de kleintjes vaak samenspeelden met de leerlingen van de eveneens pas gestarte ulo-school. In 1953 werd dan een eigen school gebouwd, wederom bewerkstelligd door pastoor Spelbrink. Aanvankelijk omvatte de school twee lokalen en werd nog lange tijd gebruik gemaakt van de vergaderruimte achter het keukentje in het jeugdgebouw, onder anderen door juffrouw Iet Elfrink en haar kleuters. Maar in 1975 kond deze 'benauwde' ruimte worden verlaten door de aanbouw van een derde speelwerkklokaal. Loil had dus door de naoorlogse 'baby-boom' maar even drie kleutergroepen! Toen dit aantal weer terugliep is het later weer ingericht als gymnastiekzaaltje. Kort na 1985 werd de school afgebroken, omdat zij bloot kwam te staan aan vandalisme.

Enige maanden voor het moment dat de kleuterschool en lagere school in 1985 samen opgingen in de *basisschool* peilde een journaliste van het tijdschrift *School de meningen* en bevindingen van enkele teamleden omtrent de wijze waarop zich die overgang in Loil voltrok. Ze verwonderde zich over de betrokkenheid van de school op de Loilse gemeenschap. Ze zag daar een moeder die onder de pauze binnenkwam om wat met het hoofd te regelen. Onder de koffie spreekt ze volwaardig mee over de schoolse aangelegenheden. Hoewel Maria van Alst destijds de enige 'geboeren' Loilse leerkracht was, bemerkte zij dat ook alle andere leerkrachten hun aandeel leverden in de contacten met het dorp. Ze nemen deel aan de Kontaktraad en schrijven elke maand een stukje voor het blad van die raad. Ook catechese en deelname aan werkgroepen ter voorbereiding van gezinsvieringen in de kerk vereisen veel samenwerking.

De Sint Jozef lagere en kleuterschool waren in die tijd *stimuleringscholen*. Dat wilde zeggen dat ze van de overheid meer geld kregen, waardoor extra leerkrachten ingezet konden worden. Hoewel toen de contacten van ouders met de school nog voor het merendeel door de vrouwen werden ingevuld, had zich ook al enige tijd daarvoor de eerste *leesvader* aangemeld. Dit voorval werd uitbundig gevierd: voor hem werd door meester Piet Striekwold een rode loper van crêpepapier uitgelegd!

'Meesterke Pis'

De huidige Sint Jozefschool is in verschillende fasen gebouwd. Er werd met één lokaal begonnen. De toenmalige vijfde klas smaakte het genoegen als eerste naar de fraaie nieuwbouw te verhuizen.

Dat was effe wat anders dan die oude krakkemikkige school. Alles glimmend nieuw, zo ook de toiletten. Tijdens het urineren keken de Loilse knullen niet zo nauw, met als gevolg dat het de eerste dag, na enkele 'kleine boodschappen', meteen al een ontzettende smeerzooi was bij de pisbakken. Dit tot grote ergernis van meester Swart. De jongens deden het maar raak, dat kon niet langer zo, vond hij.

'Nou jongens, dan zal ik het jullie eens voordoen', zei de meester. Zo kregen de maar raak waterende belhamels van de 5e klas een aanschouwelijke les 'gericht plassen' van 'meesterke pis van Loil'. Daarbij zou hij de volgende woorden gebezigd hebben: 'Jongens, niet lullen, maar recht richten.'

4.5. Groep 4. *Rij 1 (zittend):* Tommy Stienissen, Frans Staarink, Maarten Kock, Dick Wanders, Joris Brandts, Fientje Gerritsen, Arjen Gerritsen. *Rij 2:* juf Maureen IJsveld, Evi Hakvoort, Naomie Seegers, Dennis van de Meent, Denise de Wolff. *Rij 3:* Nancy Jansen, Jeanine Diesvelt, Marc Struiker, Sander Buiting, Julian Wiendels, Remco Bloem. *Rij 4:* Nadia Kreileman, Amy Goossen, Lotte Schlieff, Jasper Hieltjes, Dirkje Berendsen, Harm Roosendaal, Miquel Berntsen.

Dat de overgang in die tijd zonder al te veel problemen werd tegemoet gezien, vond men vooral te danken aan de kleinschaligheid van het team en de gemeenschappelijke visie die men deelde. De lagere school telde in dat jaar 103 leerlingen en de kleuterschool 37, terwijl tien jaar daarvoor de lagere school nog acht volle lokalen had met dertig kinderen. Vijf jaar later was het aantal al gezakt van 270 naar 172. De kleuterschool had in die dagen twee groepen, geleid door Jolanda Blom en juf Brigit Staring. Ze zaten nog apart in het gebouw van 1953. Voor de komst van Jos Breeuwer bestond de samenwerking tussen lagere school en kleuterschool voornamelijk uit de gezamenlijke vieringen bij feestelijke gelegenheden als koninginndag. Ook verjaardagen en jaarafsluitingen werden gezamenlijk georganiseerd, maar echt onderwijsinhoudelijk overleg begon pas in de jaren tachtig. In het artikel verklaarde Jolanda Blom, de toenmalige 'hoofdleidster', dat waar ze vroeger nog al eens ervoer dat de kleuterschool nog niet zo meetelde, ze gaandeweg merkte, dat bij meer dingen samendoen de onderlinge waardering steeds toenam. Er werd geenszins geprobeerd de kleuterschool meer aan de lagere school aan te passen. Zo merkte ze zelfs dat het soms eerder andersom

was. 'Het werken in hoeken, wat wij doen, neemt de lagere school ook over. Voor de eersteklassers (nu groep 3) is er ook een poppenhoek, een bouwhoek, een klei- en puzzelhoek enzovoort.' Het team was al zes jaar bezig met het 'schoolwerkplan' een tijdrovend document, waarbij beide teams gezamenlijk vergaderden en de doorlopende lijn van alle leergebieden samen formuleerden. Toen bleek er in het team ook al veel overleg over gedrag en leerprestaties van leerlingen wat later zou uitmonden in een 'leerlingvolgsysteem'. Een en ander vergde wel veel van de teamleden: *intern* bijscholen middels een lectrummap, waarin belangrijke artikelen werden verzameld en *extern* door het volgen van computercursussen, applicatiecursussen en cursussen Engels, een nieuw vak op de basisschool. De onderwijsbegeleider van de schooladviesdienst werd om hulp gevraagd waar nodig was en men had juist een cursus 'zelfstandig werken' gevolgd, waarbij werkwijzen door de camera werden geregistreerd en later bekeken en geëvalueerd. De school, waarnaar ze toe werkten, was wel hemelsbreed verschillend van die van wat jaren terug, waar iedere leerkracht koning was in zijn domein: het klaslokaal.

Het artikel eindigde aldus: 'Het is woensdagmiddag. Het team gaat uiteen, mekaar 'tot morgen' wensend of ook 'tot zo!'. Jos brengt 'zo' nog een bezoek aan de Rabobank, waar hij een computer voor zijn school cadeau krijgt. Vanavond is er werkgroepvergadering voor de gezinsviering, morgenavond is er schoolwerkplanvergadering en zo kunnen we nog wel even doorgaan. Harde werkers zijn hier inderdaad hard nodig'

Dat was januari 1985 en dan te bedenken, dat er nu twintig computers op de Loilse school gebruikt worden. Dat ondanks het verdwijnen van de Rabobank uit Loil.

Viering 75-jarig bestaan

Op 16 maart 1987 begon na veel voorbereidingswerk een feestweek voor de leerlingen van de al ruim 75 jaar oude school in Loil. Op zondag 22 maart daaraanvolgend mondde deze week uit in een feestelijke reünie van vele oud-leerlingen en oud-leerkrachten van de nu rooms-katholieke *basisschool* Sint Jozef. De inpandige verbouwing om de school daarvoor geschikt te maken was net achter de rug, zodat de kleuters er speciaal voor hen ingerichte ruimten hadden gekregen. Alle aanleiding dus voor een feest.

De dag begon met het ten tonele voeren van de door de heer J. Verwaaijen in zijn tuin gevonden 'documentenkist'. Op de kruiwagen werd die het speelplein opgereden. De heer Verwaaijen woonde in de oude 'meesterwoning' en het lag voor de hand, dat die kist iets met de historie van de voormalige school te maken had.

Nadat de vlag was gehesen en iedereen het 'lang zal ze leven' gezongen had, werd de kist naar binnen gesleept. Roy Kloos mocht hem open maken en onder het toezien van meester Piet en meester Hein haalde hij er uit: een schrift met weefmatjes, een houten letterdoos, een lange onderbroek en hemd, een tekenschrift, een kroontjespen en een oud muziekboek.

Dat laatste boek werd herkend door voormalig 'hoofdmeester' Tiel Groenestege als een oud zangboek, waar vroeger op school veel uit gezongen werd: 'Kun je nog zingen, zing dan mee'. Hij zong er zelfs een liedje uit voor: 'Het vogelnestje'. Na deze gezamenlijke opening gingen de groepen naar hun eigen lokaal, waar speciale activiteiten werden uitgevoerd, die bestonden uit het maken van muziekinstrumenten van verzameld materiaal. Waren ze klaar dan werd er een lied gezongen met begeleiding van de werkstukjes. 's Middags gingen alle groepen nog eens voor elkaar spelen en werd er zelfs een huisorkest gevormd.

Op dinsdag kwam een artiestenpaar een theatershow verzorgen met een buikspreker en allerlei muzikaal gejongleer onder de titel: 'De lachen-is-oké-show' van Ton Laros. 's Middags weer spelletjes waarbij vooral die van vroeger werden nagebootst: knikkeren, hinkelen en bokspringen (haasje-over).

Op woensdag was de 'verleden dag', waarbij meesters en juffen zich als ouderwetse leerkrachten verkleed hadden en de vroegere werkwijzen op een school probeerden na te bootsen. Meester Jos luidde de schoolbel en de kinderen gingen in rijen naar binnen. De kleuters leerden ouderwetse versjes. In groep 5-6 werden zelfs nagels gecontroleerd en catechismus ingeprent. Ook werden er tafels opgedreund en werd in groep 8 met de kroontjespen geschreven. 's Middags was er een modeshow met allerlei soorten kleding.

Op donderdag was een spellendag. Ganzenborden en mens-erger-je-niet! 's Middags werd nog de verjaardag van meester Jos (19 maart) gevierd. Een meester die Jos (eigenlijk: Jozef) heet en op de Jozefdag (19 maart) jarig is past nergens beter bij dan bij een Sint Jozefschool.

Van elke dag kregen de kinderen een speciale schoolkrant met een verslag van de voorgaande dag, verzorgd onder leiding van juf Marlinda Lueb.

De feestelijkheden werden op vrijdag 20 en zondag 22 maart op grootse wijze afgerond. Vrijdagmiddag mochten de kinderen een ballon oplaten, nadat oud-schoolhoofd M.L. Tiel Groenestege samen met de jongste leerling van de school (Ruby Hill Bolder) een nieuw naambord op de school had onthuld. Als hoogtepunt werd vervolgens de kist, die op maandag te voorschijn was gekomen, weer plechtig aan de aarde toevertrouwd, nadat er onder het toezien van meester Piet Striekwold wat eigentijdse schoolspullen in waren gestopt. 'Deskundigen hebben ons verzekerd', aldus meester Piet, 'dat deze kist al 75 jaar in de grond heeft gezeten. Over 25 jaar, als de meesters en juffen misschien al opa's en oma's zijn, dan halen we hem weer uit de grond en kan iedereen zien met wat voor spullen we in Loil in 1987 werkten'. Toen lieten Ulrike Bolder en Rudi Dercksen de kist in het gat zakken en werd het gat dichtgegooid en de plek weer betegeld.

Daarna volgde een receptie waarop wethouder Antoon Looman en plaatsvervangend pastor Leisink het woord voerden en kon meester Harrie Janssen een mooi jubileumboekje aanbieden aan schoolbestuur en inspecteur.

Zondagmiddag werden de feestelijkheden afgesloten met een aubade door muziekvereniging Amicitia, Sinds 1923 – bleek in het jubileumboekje – heeft de school al goede betrekkingen met Amicitia. Voor het symbolisch bedrag van f 1 (nog geen halve euro), mocht de vereniging toen al in de school repeteren. Als dank daarvoor speelde het corps daarom op de receptie vrolijke muziek. 23 leerkrachten tekenden het voor hen bestemde receptieboek. Daarbij was ook de 80-jarige zuster Benedictine uit Rotterdam, het voormalige hoofd van de meisjesschool.

De oudste aanwezige oud-leerling was de heer Gradus Kaldenhoven. Hij was op school van 1920 tot 1928. Hij wist zich nog te herinneren, dat toen hij in de vierde klas zat alle protestantse kinderen van school afmoesten, omdat de school een rooms-katholieke signatuur had gekregen. 'Je raakt zo maar opeens een paar vriendjes kwijt', merkte hij op.

Op de tentoonstelling waren veel oude schoolboekjes van vroeger te zien. Ook kon men er door oud-leerlingen bewaarde werkstukjes bewonderen, zoals een prachtige borduurlap van mevrouw Nibbeling-Lamers en een volledig in schoonschrift ingevuld pokkenbriefje, dat ieder kind dat was aangemeld diende in te leveren, als bewijs dat het tegen de pokken was ingeënt. Ook veel oude schoolfoto's brachten bij velen herinneringen boven aan vroegere schoolmomenten. Zo ontdekte de heer Smits dat zijn vrouw op een foto van 1927 stond. In het jaar dat de foto was gemaakt, had zij die niet kunnen kopen, omdat de crisistijd dat destijds financieel niet toeliet!

Vernieuwing schoolplein

Hoewel het speelplein als onderdeel van het totale schoolcomplex in vervlogen jaren niet veel meer voorstelde dan een kale verharde vlakte met wat kastanje- of lindebomen en omgeven door een hek, waarvan het gaas meestal los zat, speelt het bij de schrijvers van romantisch nostalgische liederen over het schoolleven in hun jeugd toch vaak een indrukwekkende rol. Denken we maar aan het sfeervolle lied 'De oude school' van de cabaretgroep Don Quishocking.

4.6. Groep 5. Vooraan op de grond zittend: Tom Berendsen. Rij 1: Annika Wanders, juf Maureen Gerritsen-Schreven, Denise Schuurman, Elsemiek van der Wiele, meester Wim Sueters, Niek Meister, Joep te Dorsthorst. Rij 2: Wieke van der Zee, Liza Beursken, Patrick Rasing, Dennis Wolbert, Hugo van de Camp. Rij 3: Malou Rasing, Melissa van Dillen, Laura Wolbert, Aike Steintjes, Tom ter Heerdt.

Het plein was in Loil in de beginjaren dat de heer Tiel Groenestege zijn taak oppakte zelfs nog niet eens betegeld. Pas in de 'regeringsperiode' van burgemeester Verberk in Didam in de jaren vijftig vond die betegeling zijn beslag en werd het hek vervangen door een muurtje en een poortje. Dat was een stap vooruit, vergeleken bij daarvoor. Toen was er zelfs nog geen afscheiding tussen het plein en de weg, die naar de wei van Peters liep, die dan ook zonder probleem voor spel benut werd.

Hoewel de scholenbouw in de naoorlogse jaren steeds moderner werd met meer openheid en gevarieerde groepering van de ruimten, moeten we vaststellen dat de schoolpleinruimte meestal weinig creativiteit van de architecten vertoonde. Vaak was het nog een woestijn van veel vierkante meters tegels met aan één zijde een fietsenstalling.

In het jaar 1997 mag een gezamenlijke krachtsinspanning van velen uit de Loilse gemeenschap beschouwd worden als een enorme stap vooruit in de richting van een functioneel en pedagogisch verantwoorde inrichting van het Loilse schoolplein.

Het was een actie die gecoördineerd werd door de Kontaktraad, die met dit project ook een gooi deed naar het predicaat 'Kern met Pit' in het kader van de landelijke leefbaarheidwedstrijd van de Koninklijke Nederlandsche

Heidemaatschappij. Met de diverse geledingen van de school, buurtbewoners en de gemeente Didam werd er een plan gemaakt. Dit omvatte een totale herinrichting van het schoolplein tot *openbare buurtspeelvoorziening*. Een van de uitgangspunten was dat een en ander afgestemd en geïntegreerd zou worden in het verkeers-veiligheidsplan van de gemeente Didam voor de kern Loil. Dan zou daarmee tevens een voorwaarde vervuld zijn voor gemeentelijke subsidie. De totale kosten van het plan bedroegen ruim honderdduizend gulden, of vijfenveertigduizend euro. Om de financiering rond te krijgen zijn veel bronnen aangeboord.

Naast de subsidie van de gemeente en de gelden van het schoolbestuur kwamen er giften van burgers en sponsors binnen. De prijs die de Kontaktraad via de 'Kern met Pit'-actie binnen haalde leverde duizend gulden of vierhonderd vijftig euro op. En dan droegen ook de vele ludieke acties bij, die door kinderen, ouders en leerkrachten op touw werden gezet, zoals een 'sponsorloop' en het inzamelen van plastic flessen voor het statiegeld. Ook trokken ouders en leerkrachten met een bus door Loil om tweedehands kleding in te zamelen. Dat bracht maar liefst f 2.000 | € 907,56 op! Je moet alternatieven bedenken als het oud papier weinig meer opbrengt. Wel deed eenmaal het gerucht de ronde dat een lid van de kledinggroep kort na een inzamelactie in een 'nieuw kostuum' werd gesignaleerd! We nemen maar aan dat dit enkel boze tongen geweest zijn...

Ook had men nog te maken met het feit dat door veranderde wet- en regelgeving (met name vanwege het vereiste veiligheidskeurmerk) de kostenpost 'speeltoestellen' noodgedwongen aanzienlijk moest worden verhoogd.

Zonder de medewerking van tal van vrijwilligers – zo’n vijftig tot zestig in getal – zou het project financieel niet haalbaar zijn geweest. Door die zelfwerkzaamheid kon circa eenderde van de kosten worden bespaard.

Een en ander had dan ook tot gevolg dat op maandag 24 november 1997 op het provinciehuis in Arnhem aan een delegatie van de Kontaktraad en basisschool Sint Jozef de prijs behorend bij het predikaat ‘kern met pit’ overhandigd kon worden.

Toen het project eind september 1997 zijn realisatie beleefde, was er dus ook alle aanleiding tot een aantal feestelijkheden met als hoogtepunt op woensdag 8 oktober de officiële opening. Voorafgegaan door een optocht met verlichte lampionnen vanaf de kerk naar het schoolplein en omlijst door muziek, dans en toespraken, werd tegen het begin van de avond een boom geplant, waarbij Martijn Segers watergoot en ‘oud schoolhoofd’ M.L. Tiel Groenestege de boom grond gaf. Daarna werd door meester Jos Breeuwer de nieuwe naam van het plein onthuld via een bordje dat uit een pak tevoorschijn kwam dat in de boom hing: ‘Plein 97’. Vervolgens werd het schoollied gezongen en was er tot elf uur open huis met live muziek vanaf een echt podium.

Waar deze woensdag voor alle betrokkenen een feestelijke dag was, hadden de leerkrachten samen met de ouders voor de kinderen een hele feestweek georganiseerd. Leerlingen van groep 8 verdeelden daarbij boomschors onder de speeltoestellen met kruiwagens en bezems. De kleineren maakten handen van papier die aan een metselkoord geregen werden als symbool voor de vele handen die voor het werk nodig geweest waren. Er werd geoefend voor de openingsceremonie. Dan was er een kleurwedstrijd op de speelpleintegels, werd een film gedraaid en vrijdag was er een echte artiest die de kinderen ‘entertainde’.

Ook werd er een feestgids in stijl uitgebracht, waarin duidelijk werd gesteld, dat de realisatie van het nieuwe schoolplein de laatste was in een lange reeks verbeteringen van het schoolcomplex.

‘Na jarenlang wachten hebben we nu de ‘Mercedes’ onder de kozijnen, is het nodige binnenschilderwerk afgerond, horen de lekkages door een compleet nieuwe dakbedekking tot het verleden en is het een genot om door de entree onder de lufel met spots de school binnen te komen.’

Aandoenlijk is het verhaal dat er in staat waar ‘opa Drikkus Bloem’ door de kleuters werd uitgenodigd voor een heus interview. Ze hadden hem veel vrije tijd zien steken in de nieuwe speelplaats en wilden hem wel eens aan de tand voelen. Ze kwamen met technische vragen voor de dag, zoals hoe het houtwerk getimmerd werd en waar de ‘poertjes’ in gemetseld werden. Ook legde ‘opa’ duidelijk uit hoe je cement moest maken: een schep cement, vier scheppen zand en wat water in de molen en hij demonstreerde de voegspijker. Nick (toevallig een echt kleinkind) vroeg zich zelfs af of ‘Drikkus’ niet in een ‘zwart gat’ belandde toen alles klaar was. Daar hoefde hij zich geen zorgen over te maken, verzekerde opa.

‘Ik heb nog paardjes en een grote tuin. En jullie zandbak moet nog worden gemaakt. En dan gaan we wat meer uit!’. Zo kwam het door dit project tot een echt menselijk contact tussen jong en oud, al werden (tijdelijk) ook wat relaties verwaarloosd, getuige het vraaggesprek met metselaar Erik Burghard, dat aan duidelijkheid niets te wensen overliet.

Op de vraag van Wendy en Maaïke: ‘Wat voor zaken moest je voor dit werk aan de kant zetten?’ kwam als antwoord: ‘Veel vrije tijd... en de vrouw!’.

90-jarig jubileum

Op 12 oktober 2000 stond onder de kop ‘Sint Jozef uit Loil verwacht negentig opa’s en oma’s het volgende in De Gelderlander vermeld:

‘Loil – De rooms-katholieke basisschool Sint Jozef uit Loil verwacht vrijdag 13 oktober negentig opa’s en oma’s. Ze kunnen morgen, wanneer de school haar 90-jarig bestaan viert, kennis maken met het onderwijs van nu.’

Dan volgt na de vermelding van de 90-jarige geschiedenis in een notendop een verslag van de feestelijkheden. Na een toespraakje van Jos Breeuwer, het hijsen van de vlag en het zingen van het schoollied, werd er op het schoolplein een reuzentaart aangesneden die gebakken was door een van de ouders, bakker Seegers. Daarna werden de opa’s en oma’s, die aan de uitnodiging gehoor hadden gegeven, door Jos en enige kinderen in stijl ontvangen en konden ze in de klassen met het onderwijs, zoals het anno 2000 werd gegeven, kennis maken. Bovendien mochten ze zelf ook hun verhaal aan de kinderen kwijt over hoe het in hun schooltijd toging.

Naar school

Ik heb mijn zoon naar school gebracht,
voor ’t eerst nu, naar groep één.
’k Loop in gedachten...
langs de grachten,
naar huis,
maar nu... alleen!

Het viel me zwaar
hem af te staan
en zonder kind
naar huis te gaan.

Hij was niet bang,
m’n kleine vent,
al keek-ie wel wat strak...
Meestal is hij vlug gewend
en best op zijn gemak.
Ik mis nú al z’n lieve stem,
wat kan ’t leeg zijn... zonder hem!

Ik ben nu thuis,
denk aan m’n kind.
De ochtend *kruipt* voorbij.
Als ik weet dat hij ’t prettig vindt
zal ’t wennen... ook voor mij!

’k Ga nog wel even aan de slag
totdat... ik hem weer halen mag.

4.7. Groep 6-7. Rij 1 (zittend op de grond): Werner van Dam, Freek Hakvoort, Kirsten Seegers, Esther Möllers, Femke van der Zee. Rij 2: meester Hans Groothuizen, Ferry Stienissen, Rens Nibbeling, Bart Berendsen, Sharon Bleekman, Pien te Dorsthorst, Tom Derksen. Rij 3: Marion Kloppenburg, Brenda Buiting, Gijs Wanders, Lotte Viergever, Anke Peters, Annemieke Noordman, Patty Stinissen, Leon Seegers. Rij 4: Joris Gieling, Roy Diesvelt, Marcel van Ee, Manou van Ampting, Marloes Meister, Roy Hoksbergen.

Na een pauze rond tien uur ging iedereen zich opmaken voor een vossenjacht door Loil. Hierbij verstopten leerkrachten zich in vermomde uitrusting en kinderen gingen in groepjes onder leiding van een ouder er op uit om hen op te sporen. Opmerkelijk daarbij was wel, dat het beloningsbedrag voor de opsporing bij de verschillende leerkrachten nogal uiteenliep. Zo leverde juf Jolanda f 10.000 | € 4.537,80 op en meester Wim slechts 5 cent, ruim 2 eurocent!

De middag was ingeruimd voor een kindershow door clown Malle Mat, die met een afwisselend programma voor veel amusement zorgde.

's Avonds was er dan de feestavond voor ouders en enkele genodigde oud-leerkrachten, waaronder de 83-jarige M.L. Tiel Groenestege met zijn vrouw, die zich beiden al een halve eeuw met het Loilse onderwijs direct en op afstand verbonden voelden.

Eerst een serieuze welkomtspeech van directeur Jos Breeuwer in zijn functie die vroeger met 'bovenmeester' en later met 'hoofd der school' werd betiteld, waarbij hij de aanleiding van het feest belichtte: het negentigjarig bestaan.

Hoewel het bestuur in de honderdste verjaardag meer een goede reden zag, hadden team en ouders eigenwijs besloten de negentigste (temeer daar deze samenviel met de millenniumwisseling) toch ook belangrijk genoeg te vinden. Hij adviseerde de ouders de vinger aan de pols te blijven houden voor wat betreft de kwaliteit van het onderwijs, op gevaar af daarbij naar de leerkrachten toe als lastig over te komen. En hoewel hij vond dat de materiële voorwaarden voor goed onderwijs (een mooi gebouw, leermiddelen en computers) belangrijk waren, stelde hij dat die onderwijskwaliteit toch voornamelijk afhing van de manier waarop leerkrachten hun taak uitvoeren en een voorbeeldfunctie vervullen in hun omgang met kinderen.

Daarna luidde meester Felix Heijnen als presentator op ontspannen wijze de wat luchtiger programmapunten van die avond in. Hij bespeelde zijn publiek met de flair van een geoefend conferencier. Eerst zette het team zijn beste beentje voor door het alledaagse schoolleven op humoristische wijze voor het voetlicht te brengen door de sketch 'Meester Pennewip'. Hierbij vertoonden de leerkrachten een dag uit het leven van een schoolmeester, compleet met inspecteurbezoek.

Verder was er een buut waarin twee schoolschoonmakers glorieerden en een optreden van meester Felix en ouder Margriet Schlieff-Hieltjes, die als oudjes van uit de Kelsehof terugblikten op hun schooljeugd, waarbij leerkrachten van vroeger nog eens op de hak werden genomen... Ze waren er toch niet bij!

Hierin kwam duidelijk naar voren, dat de bedenkers en uitvoerders van dit alles ruime ervaring met carnavalsoptredens meebrachten.

Juf Ine bracht romantische poëzie ten gehore over schoolse thema's zoals de moederlijke gevoelens rond de eerste schooldag en faalangst in de stijl van het bekende radioprogramma *Candlelight*. Er was een 'inspraaklied' voor een duo en liederen die massaal gezongen werden en liederen die de aangename kanten van het schoolleven benadrukten. Na een dankwoord voor de medewerkers van deze avond kwam de oudervereniging nog met een verrassing te voorschijn. Een geschenk voor de school in de vorm van een digitale camera, waarmee de mogelijkheid bestaat veel schoolbeelden vast te leggen, die tevens in de computer kunnen worden ingevoerd en opgeslagen.

Tot slot was er nog een gezellig samenzijn, waarbij men kon terugkijken op een geslaagde feestdag.

Het verhaal van de ooievaar

Als jongens en meisjes van het platteland waren we in de zesde klas meestal aardig geïnformeerd over 'hoe' het menselijk ras in stand moest worden gehouden. De meesten waren wel in staat om de juiste associaties te leggen met de dierenwereld. Immers op het platteland zag je nagenoeg elke dag hoe de bok het deed met de geit of de 'bol' (stier) met de koe. Doch het 'haarfijne' wist lang niet iedereen.

Aan het eind van het schooljaar was het toen gebruikelijk dat de pastoor op school seksuele voorlichting kwam geven. In een individueel gesprek werd je duidelijk gemaakt waar Abraham de mosterd vandaan haalde. Na een dag waarop die voorlichting had plaatsgevonden liep ik met mijn boezemvriend huiswaarts. In tegenstelling tot normaal: stilzwijgend... diep onder de indruk als we waren van het verhaal van de ooievaar. Mijn klasgenoot verbrak de stilte toen hij opmerkte: 'De pastoor had dat toch veel beter over kunnen laten aan meester Groenestege, die heeft met zoveel kinderen toch veel meer praktijkervaring.'

Impressies van het hedendaagse reilen en zeilen op de rooms-katholieke basisschool Sint Jozef te Loil

Een morgen in groep 1-2 bij juf Ine Kortooms, aantal leerlingen 27

Om half negen beleven we de binnenkomst van de kinderen aan de hand van moeder en een enkele vader. Ik bemerk onder hen, de ouders dus, enkele oud-leerlingen, te weten Rianne Otten (toen), oftewel mevrouw Godschalk (nu) en Karin Verwaaijen (toen) en nu mevrouw Bloem. Ook ontwaar ik onder hen de vroegere rechterhand in het pastorie-management van pastor Jan Scholten, Els Hieltjes, die haar kroost aan de zorg van juf Ine komt toevertrouwen. Toch blijft er nog veel onbekends over: ook Loil verandert!

We beginnen in een kringsituatie, waarbij de juf de visite introduceert en we ontdekken, dat de vader van Sjoerd Hieltjes ook Harrie heet. Met het klassenboek in de hand gaat de juf de kring rond met na de begroeting de vraag of ze wat te vertellen hebben.

Sommigen presenteren vol trots nieuwe schoenen of een nieuwe broek, waarbij een toepasselijk liedje wordt gezongen of delen de klas mee met wie ze die middag gaan spelen. De nieuwelingen fluisteren nog wat voorzichtig hun antwoord naar de juf, maar de wat meer ervaren spreken honderd uit. Zo kun je al gauw het verschil in spreekvaardigheid bemerken.

Voordat er tot een nieuwe activiteit wordt overgegaan, mag een kindje even van de juf een tissue pakken om zelf z'n 'klokkentouwje' onder z'n neus weg te poetsen. Vervolgens wordt aandacht besteed aan het tijdsbegrip. De dag van vandaag – woensdag – wordt benoemd. Van daaruit worden alle dagen van de week opgenoemd. Ook worden daarbij de 31 dagen geteld en met z'n allen kunnen ze al vlot alle ruim 30 getallen, die de maand omvat, van voor naar achter en andersom opzeggen.

Dan gaat de groep zich via het verhaal van de blinde man van de catechesemethode 'Trefwoord', dat de juf voorleest, verdiepen in de problematiek van 'er niet bij horen'. Hoe reageert Jezus hierop? 'Hij is blind, maar *niet meer* dan jullie!', zegt hij tot de omstanders. Bij het navragen na 't voorlezen blijken velen al gevoelig voor de symboliek die in het verhaal opgesloten zit.

Na een versje over de krokus gaat de hele groep zich dan splitsen in kleinere groepjes bij de tafeltjes van hun eigen kleur. Daar gaan ze aan het prikken, vouwen en plakken en maken ze van papier een prachtige bloem. Intussen heeft een begeleidster een kindje meegenomen. Ze komt van kinderdagverblijf 'De Winde' uit Didam.

Om tien uur laat juf iedereen opruimen. Wie klaar is gaat al vast in de kring even een prentenboek inkijken. Als hierbij wat rumoerigheid is ontstaan, pakt juf de afstandsbediening om een rustgevend melodietje uit de radiocombinatie te toveren, getiteld 'Tears in the rain' van Joe Satriani. En als iedereen stil is – ze weten dat precies – gaat de vogel die boven hun hoofdjes hangt langzaam klapwieken. Dan worden de tassen in de gang opgehaald voor het eten en drinken dat ze voor de pauze in de kring consumeren na eerst een liedje te hebben gezongen: 'Smakelijk eten!'.

Enkele kinderen mogen op woensdagmorgen in de gemeenschapsruimte bij juffrouw Fien op de computer werken. Daarbij krijgen ze oefeningen onder andere in taal-

4.8. Groep 7-8. *Rij 1* (zittend op voorgrond): Linda Kaal, Sven van den Berg. *Rij 2*: Jody Seegers, Maruscha Seegers, Mendy Peters, Inge Giesen, Steffie Jansen, Gerben Jansen, Harm Peters, Pascal Momm. *Rij 3*: Sharon Struker, Tessa Bleekman, Karin Wiendels, Ruben Rasing, Esley Gies, Anke Giesen, Janneke Wiendels, Toine Stinissen, Nick Rasing. *Rij 4*: meester Jos Breeuwer, Steven Kock, Thijs Möllers, Helga van de Meent, Daphne Balduk, Tom Gieling, Bart Wanders, Wouter Smits.

begripen met plaatjes en woorden. Ze reageren op de opdrachten en worden gelijk gecorrigeerd als het fout is, gewaardeerd als het goed is. Juf Fien is al vervroegd uitgetreden, maar komt wekelijks nog met regelmaat haar collega's wat ontlasten.

Na de pauze zou een tv-les 'Koekeloere' worden bekeken, maar door 'technische problemen' gaat dat niet door en moet juf haar toevlucht nemen tot een vervangend verhaal. Ja, zelfs als meester Wim de tv niet in werking krijgt, moet ze als juf flexibel zijn. Tijdens deze problemen wist ze ook nog een ander probleempje dat zich aandiende op te lossen: het verwisselen van een onderbroekje.

Voor de afsluiting van de morgen wordt het schaapje met z'n witte wol bezongen, waarna iedereen zich aankleedt voor de weg naar huis, waar van de vrije woensdagmiddag zal worden genoten!

De computer op school

Op woensdag 4 april toog ik naar school om me via Felix Heijnen, die zes jaar deel uitmaakt van het team, op de hoogte te stellen van het functioneren van de computer in het Loilse schoolleven.

Ongeveer 10 jaar geleden deed dit communicatie-/leermiddel zijn intrede in de school. Men begon met een primitief exemplaar, waar nog een cassettebandje in gestopt moest worden, dat de school cadeau kreeg van de Rabobank.

Sinds dat tijdstip heeft de plaats en functie van de computer een steeds grotere vlucht genomen, zodanig dat we in de gemeenschapsruimte onder de schoolfoto's drie computers aantreffen en de ruimte, waar vroeger teamvergaderingen en directietaken uitgevoerd werden, ingericht zien als een heus computerlokaal.

Daar staan zes computers waar de kinderen van groep 7 hun taakjes afwerken. Ze werken daar volgens rooster zelfstandig of onder begeleiding. Die morgen maakt moeder Lea zich daar verdienstelijk bij. Zij heeft daartoe enige jaren geleden een cursus van vier avondbijeenkomsten onder leiding van Felix voor gevolgd. Voor mij zie ik een leerling die de plaatsen van Spanje aan het opzoeken is en het mooie van het programma is dat het de resultaten van de opgaven terstond waardeert en corrigeert. Dan staan er in de groepen ook nog enige computers, zodat het totaal op twintig komt.

Ook beschikt de school over een Edutheek. Hier kunnen computerprogramma's gehuurd worden. Bovendien is de school ook al op het internet te vinden, waar zij zich presenteert via een eigen homepage. Velen hebben deze pagina al bezocht en kinderen kunnen deze pagina ook mede vormgeven door verhaaltjes over schoolse gebeurtenissen aan te leveren.

Dan wordt de computer ook nog gebruikt – vooral door schoolassistent René Persijn – voor allerlei administratieve doeleinden en niet te vergeten voor het registreren van de gegevens van het leerlingvolgsysteem. Veel gegevens van

leerlingen worden opgeslagen en te voorschijn gehaald wanneer daar vraag naar is. Het gaat hier dan bijvoorbeeld om toetsresultaten (van Cito-toetsen) bij rapportage van leerprestaties.

Een morgen in groep 7-8 bij meester Jos Breeuwer, aantal leerlingen 29

Deze morgen maak ik de weekstart mee van meester Jos Breeuwer in groep 7-8, die hij samen met Jolanda Strijbosch-Seegers door het schooljaar loodst. Na het handgeklap van de surveillerende leerkracht komen de kinderen rustig binnen en hangen hun jassen aan de kapstok. Het gaat niet meer zoals vroeger in rijen. Een enkeling, die wat 'onstuimig' binnenkomt, wordt 'corrigerend' bij de kladden gegrepen, doch direct daarna weer 'kozend' over zijn gelstijve, kleurgespoelde stekelkuif gestreken.

De zondag ervóór was het palmpasen en Jos heeft bij zijn kerkgang een aardige voorraad palmtakjes voor school gereserveerd. Dit op het gevaar af – zo vertrouwt hij de groep later toe – de kans te lopen in Loil ervan beticht te worden, dat hij een gratis buxushaag in zijn tuin zou willen aanleggen. In ieder klaslokaal heeft hij er een op het bureau gelegd en de leerkrachten verzocht 'er iets mee te doen'. Jos heeft hem – zoals het hoort – aan het kruisbeeld bevestigd. Na een soort 'herkenningmelodie' van de catechesemethode 'Trefwoord' uit een audiotestel te hebben laten horen, is zijn eerste vraag aan de groep dan ook: 'Wie ziet dat er iets veranderd is in het lokaal?' Behalve dat ze op bord het nieuwe kalenderblad van die dag zien met daarop een rups die zich verpopt, zien ze ook al gauw het takje aan het kruisbeeld.

Dan vraagt Jos naar de betekenis daarvan en op de vraag bij wie er thuis ook een kruisbeeld hangt, steken sommigen hun vinger op. Ze horen dat Jezus gisteren op een ezel als koning binnenkwam in de belangrijkste stad van de wereld: Jeruzalem. Mensen die Hem verwelkomen zien in Hem de bevrijder van het Romeinse juk en denken, dat het enkel om dit nieuwe begin van vrijheid gaat, als ze Hem met palmtakken verwelkomen... maar het loopt anders af...! Ze weten het al: Jezus gaat dood, maar is tóch Koning!

Dan gaat nu de aandacht naar het kalenderblad met daarop een rups, Ripia genaamd, die zich verpopt. Ook hier gaat iets ten einde en begint iets nieuws! Over dit beeld worden veel vragen gesteld. Is het einde van de rups ook het einde van Ripia?

Moeten we ons daar druk over maken of is het toch heel bijzonder? Is het het einde of een nieuw begin?

Dan komen ze tot de slotconclusie: Ripia gaat worden wie hij is en dat wist-ie zelf niet. Zo is het ook een beetje met onze groep, zegt Jos. 'Ook wij worden tot wie we zijn en dat is best bijzonder.'

Dan komt een ander thema aan de orde. Jos schrijft op het bord de woorden 'vandalisme' en 'vandalen'. Na de betekenis achterhaald te hebben volgt een verhaal over een jongen die door zijn vrienden gedwongen wordt tot vandalisme: het omgooien van een bloembak voor een winkel. Hij doet het 'om er bij te horen'.

Hierop aansluitend volgt een gedachtewisseling over vandalisme in het Loilse park bij het kerkhof met betrekking tot afvalbakken. 'Er moeten er vijf zijn en er staan er nog twee!'. Ze hebben daarover samen met juf Jolanda zelfs een

brief geschreven naar de gemeente, maar enkel nog maar een ontvangstbevestiging teruggekregen. Via juf Jolanda – nemen ze zich voor – zullen ze het probleem nog eens aan de kaak stellen.

Na al dit klassikaal bezig zijn is het tijd voor rekenactiviteiten in groepjes: procentvraagstukken voor groep 8 en wat meetwerk voor groep 7. Op bord komen de opdrachten. Jos instrueert en begeleidt groep 7, terwijl groep 8 zelfstandig aan z'n taken werkt. Vooraf zijn nog even (het is maandag) de weektaken doorgenomen. Wie verzorgen deze week: het vuilnis, het oud papier, de planten, het bord en de klas?

Ook worden afspraken gemaakt over een 'paastoneelbezighheidsmiddag'. Ook moeten de 'meisjesvoetbalsters' voor het paastoernooi op vrijdag nog een broer als leider zien te strikken.

Voor de middag staan er topografietoetsen op het programma en enkelen mogen buiten het lokaal op de gang daar nog wat oefenwerk voor doen op de computer. Hiermee kunnen ze zich via allerlei stappen (leren – overhoren – aanwijzen) de stof eigen maken en na beoordeling kunnen ze door feedback hun fouten nog eens verbeteren.

Het is inmiddels kwart over tien uur geworden en ieder gaat z'n tas van de gang halen om daaruit wat fruit, drinken of andere 'versterkende middelen' op te diepen. Zelfs de 'gast' krijgt wat toegestopt van Esley Gies, waarvan hij – naar later blijkt – zowel vader als moeder nog als leerling heeft gehad! Terwijl ze het oppeuzelen leest Jos voor uit 'Dat had je gedroomd!' van Ellen Tijsinger. Sommigen die klaar zijn met eten pakken een soort borduurwerkje, waarvan het patroon op 't bord hangt.

Daarna is het speelkwartier en om kwart voor elf begint het laatste deel van de morgen met voor groep 7 en 8 gescheiden opdrachten op taal-leesgebied.

Vooraf doet Jos nog een oproep aan de klas thuis te vragen of een moeder zich beschikbaar wil stellen om op 10 mei bij het verkeersexamen als controlepost te willen fungeren. Ze zal zich om kwart over acht bij 'De Muizenberg' in Didam dienen te melden. Aan de reacties te merken zal dat wel lukken.

Enige tijd geleden heeft het team er voor gekozen om de taal- en leesvaardigheden in een totaalmethode geïntegreerd te beoefenen. Groep 8 wordt weer op gang geholpen. Ze moeten de 'plot' uit een verhaal weten te ontdekken. Daar gaan ze zelfstandig mee aan de slag. Dan stort Jos zich samen met groep 7 op een tekst over de beeldenstorm, waarbij ze uit een leeswijzer in stapjes de tekst proberen te doorgronden.

De morgen wordt afgesloten met het werken met zelfcorrigerend materiaal in groepen waarbij de leider de taak heeft te zorgen, dat iedereen kan werken (materiaal uit een kast uitdelen et cetera). Om twaalf uur gaat het dan weer huiswaarts en de weekstart is gemaakt!

Paasviering 2001

Op donderdag 12 april zijn we getuige van de gezamenlijke paasviering in de gemeenschapsruimte van de school. Waar vroeger de hele school in rijen naar de kerk toog om voorgedaan door de pastoor de strak voorgeschreven liturgische vieringen in de kerkenbanken te volgen, wordt nu de eigen creativiteit van kinderen en leerkrachten meer aangesproken.

Voor het schoolplein zag ik wederom voormalige oud-leerlingen als ouders hun kinderen naar hun klas begeleiden, te weten: Helga van Mierlo, die nu ongetwijfeld een andere achternaam heeft en Gerrie Visser. Een steeds terugkerend verschijnsel.

De hele week is er in de klas geoefend aan toneelstukjes, gedichtjes en liederen en zo levert iedere groep zijn aandeel. Na het openingswoord van meester Jos komen als eerste de jongsten onder leiding van juf Corrie hun 'kunsten' vertonen. Fraai uitgedost als hazen met lange oren en de typische voortandjes. Zij benadrukken in hun presentatie vooral het 'nieuwe leven'-element en het lentegevoel behorend bij Pasen. In het knollenland van de hazen loopt het allemaal nog goed af: het schot van de jager bleek een *schamp*-schot te zijn geweest, wat schoolassistent René later de opmerking ontlokt, dat hieruit een wat 'humanistischer' benadering van het thema blijkt, geheel in de lijn van Corries achtergrond.

Voor ieder die lezen kan is een programmaboekje en we merken dat de geluidstechniek rond dit gebeuren goed verzorgd is. Ferry Stienissen kan het heuse mengpaneel achter het toneel met een beetje toezicht al zelfstandig bedienen. Meester Felix maakt met z'n digitale camera wat foto's die hij na afloop op de homepage van de school zal zetten, zodat de bezoekers van deze website een indruk kunnen krijgen van deze viering.

Uit de teksten en het spel van de groteren blijkt dat ze de diepere betekenis van het paasfeest geprobeerd hebben af te tasten: het mysterie van dood en eindigheid naar nieuw begin en perspectief.

Zelfs groep 3 is onder het thema 'De tijd staat even stil' al druk bezig geweest met teleurstellingen, die zich in het leven soms aandienen en over dingen, die soms anders gaan dan je graag wilt. In dialogues spreken ze over logeerpartijtjes die niet doorgaan, honden die ziek worden, doodgaan en twee leerlingen praten over een tekstje dat ze voor een 'afscheidsviering' van een overleden tante Annie samenstellen. Ze beschrijven hoe ze voor hen was: ze hield van haar tuin, planten en bollen. Daar was ze steeds mee bezig en 's winters zag ze alles afsterven, elk jaar weer, er kwam geen eind aan... maar nu is ze zelf dood. 'Ik mis haar nú al!'... 'Ik ook... ja, tante Annie is er niet meer... haar leven is voorbij!'.

Dan wordt gezongen:

*Van donker naar licht,
van zwart en heel veel kleuren.
Met Pasen kun je verder gaan,
want Jezus is opgestaan,
de dood voorbij:
het leven krijgt weer kleur
voor jou en mij!*

Groep 5 komt steeds terug met het thema 'zonsondergang' met tekeningen en gedichten. De tekeningen zullen later in de gemeenschapsruimte worden opgehangen.

Groep 6 benadert het thema van de 'seizoenen' en een echte lentefee verschijnt ten tonele om ieder seizoen aan te kondigen. Daarbij zingen we het lied van 'Het nieuwe begin' met als laatste couplet:

*Maar de mensen gaan toch dood?
En dan stopt het leven.
't Paasverhaal zegt jou en mij:
Jezus leeft. 't Is niet voorbij,
God zal leven geven.*

Groep 4 beeldt het scheppingsverhaal uit in tekeningen en teksten... en hij waakte over de sterren. Hij gaf ze allemaal een plaats aan de hemelkoepel om de aarde te verlichten... en God zag dat het goed was.

Het was avond geweest en ochtend geworden: de vierde dag... Zo gaat het tot de zevende dag. Jos benadrukt het nog eens dat iedereen – dus ook wij – op die zevende dag geboren zijn. Zo bijzonder zijn wij!

Groep 7–8 voert de drie apostelen Andreas, Johannes en Petrus in witte apostelkleden ten tonele, die Jezus' dood betreuren. Daarop volgt het uitbeelden van het poëtisch verhaal van Hans en de paradijsvogel, dat ons toont dat ieder verlies niet definitief hoeft te zijn.

Tot slot vat Jos het thema van de viering samen en belooft hij alle meegebrachte tekeningen te laten ophangen. Aan het eind van de middag hebben ze 'een beetje vrij' en dinsdag ná Pasen worden ze weer op school verwacht.

Na de invoering van het 'Amsterdams' vakantierooster is er van de paasvakantie niet veel meer overgebleven. Die is nu opgedeeld in de krokus- of carnavalsvakantie en de tulp- of meivakantie.

Na de mededeling van 'sportmeester' Felix dat de schoolvoetballers hun eigen sportkleding moeten meebrengen voor het paastoernooi van vrijdag in Didam (het is niet zeker of tenues van sportvereniging Loil kunnen worden geleend) gaan de groepen weer naar hun lokaal om nog wat na te praten en te evalueren.

Meester Felix deelt in groep 3 nog wat overjarige leesboekjes uit als 'paascadeau' en na het spelletje 'moordenaartje', waarbij heel vaak de tong wordt uitgestoken, gaat iedereen huiswaarts om zich op te maken voor de paasviering thuis en de welverdiende vrije dagen.

Een tweede morgen in groep 7–8 bij juf Jolanda Strijbosch (19+10 leerlingen)

Terwijl de kinderen 's morgens het lokaal binnenkomen licht Jos, waarmee ze samen deze groep heeft, Jolanda nog even in over zijn ervaringen van de dag ervoor in de groep. Wanneer je samen een groep hebt, is het overleg en de afstemming op elkaar in aanpak van groot belang.

De dag begint weer met aandacht voor het kalenderblad van de catechesemethode 'Trefwoord' en het thema gekoppeld aan deze dag. Er staat een bergbeklimmer op met een stoere blik in zijn ogen, die een vlag op een bergtop plant. Rondom hem staan kreten als 'great', 'top', 'yes' en 'tsjakka!'. Jolanda begint met de vraag, wanneer je deze kreten bezigt. Uit de groep komt respons: 'Als je iets goed lukt, iets leuk vindt, iets overwonnen hebt'. In de tijd vlak na Pasen staat de methode stil bij het positieve van een nieuw begin. Ter illustratie leest juf een verhaal voor over de verschillende reacties op het sloopwerk in een woonwijk. Een oude oma die er zeventig jaar heeft gewoond en genoodzaakt wordt de rest van haar leven de wijk te moeten nemen naar een bejaardentehuis, reageert anders dan kinderen, die er blij mee zijn, omdat ze naar een gloednieuwe school gaan en van oude huizen met beschimmeld behang naar een nieuwe woning verhuizen. Ze wisselen van gedachten over beide reacties en hebben begrip voor zowel de ene als de andere.

Dan gaan beide groepen via de nieuwe taalmethode over naar zelfstandig taal oefenwerk. De juf verdeelt haar aandacht beurtelings over beide groepen met haar instructies

en evaluatie. Van groep 7 gaan enkele leerlingen eerst naar het computerlokaal om daar hun taken af te werken. Sommigen hebben al hun 'Basis Bits'-diploma, waarbij ze al redelijke vaardigheid hebben getoond bij het behandelen van dit medium. Sommigen nemen zelfs al diskettes mee naar huis om taken te oefenen, maar dan gaat er ook wel 's wat mis, zoals een diskette die bij terugkomst op school blijkt te zijn gewist, maar ja... leren gaat met vallen en opstaan!

Wat van groep 7 overblijft begint vast aan het oefenen van voorzetsels: wat zijn het voor woorden en hoe gebruik je ze? Inmiddels is groep 8 bezig met een tekst over drugs op een stencil met achterop vragen die ze zelfstandig beantwoorden.

Als beide groepen werken schrijft de juf voor een woordenschatoefening woorden op bord met een Engelse oorsprong: gameboy, ketchup, paperclip et cetera. Die worden later op hun betekenis nagegaan, waarbij ook weer een schriftelijke verwerking volgt. De nieuwe taalmethode biedt juist voor zelfstandig werk in combinatiegroepen veel mogelijkheden om ieder kind aan zijn trekken te laten komen.

Groep 8 is inmiddels met een spellingsoefening bezig waarbij uit vier woorden een fout moet worden gezocht en verbeterd: zonnescerm – paardestaart – spinnewiel – horlogemaker (= paardenstaart). Zo werken ze tot een kwartier voor de speel pauze rustig door aan deze taalactiviteiten.

Dan haalt ieder drinken en fruit op om onder het voorlezen van de juf de inwendige mens te versterken. Hoewel het nog lang geen lente is, kan de groep toch even naar buiten. Dat is echt wel nodig op zo'n lange morgen van half negen tot kwart over twaalf.

Als de kinderen na het speelkwartier weer binnenkomen, valt op, dat iedereen sloffen over zijn schoeisel heeft getrokken. Een nuttige gewoonte voor het schoonhouden van de vloerbedekking.

Dan gaan beide groepen met rekenen aan de slag. Ook hier verdeelt de juf haar aandacht weer beurtelings over beide groepen. Bij groep 7 worden aan de hand van een soeprecept wat verhoudingsproblemen voorgeschoteld en daarna worden in een grafiek het effect van lekkende kranen uitgebeeld. Geen rijtjessommen meer zoals vroeger, maar levensechte probleempjes! Bij groep 8 worden frambozen over doosjes verdeeld, waarbij opvalt dat, voordat een uitkomst wordt uitgerekend, eerst de uitkomst uit het hoofd wordt geschat! Dan zien we nog een heel moderne notatie van de 'aloude' staartdeling op het bord getoverd. Om twaalf uur is er een activiteit die voor beide groepen dezelfde is. Via de aardrijkskundemethode 'Land in Zicht' wordt het Afrikaanse Zaïre klassikaal middels een beschrijvende tekst bestudeerd. Kleine stukjes worden gelezen en besproken en zo komt kolonialisme en slavenhandel ter sprake. Op de vraag van een leerling of Nederland in Afrika ook koloniën had en de juf daar even geen raad mee weet, kan ik haar als 'oud-schoolmeester' toch nog even uit de brand helpen door haar 'Zuid-Afrika' te souffleren. Dat doet mij, die haar zelf als leerling rond 1989 nog in de klas mocht hebben, toch goed, ondanks mijn bewondering voor de wijze waarop ze haar vak uitoefent! Maar laten we bedenken: vroegere leerkrachten hadden vaak een hoofd vol parate kennis, maar dat was nog geen garantie voor pedagogische vakbekwaamheid. Een aardige overdenking na een doorsnee woensdagmorgen op de Loilse school!

Een morgen in groep 3 bij juf Corrie Irausquin

In deze groep van 19 leerlingen, waar meestal meester Felix Heijnen de leiding heeft, mogen we vandaag juf Corrie Irausquin aantreffen, want meester Felix regelt nu de computeractiviteiten in het speciale lokaal in de gemeenschapsruimte. Acht tafeltjes zijn onbezet. Daar zitten vanaf de lentevakantie 's middags de kinderen uit de oudste kleutergroep (groep 2), die nu bij juf Ine zijn. Juf Corrie is in 1992 via een invalbeurt in het Loilse schoolleven beland en er sindsdien niet meer weggeweest. Ze woont in Doesburg en is ook nog in Lathum op school werkzaam. Ze heeft een voorliefde voor werken met kleine kinderen. Op dinsdag en donderdag helpt ze juf Ine dan ook nog met de jongste kleuters.

De morgen begint met 'n kort catecheselesje, waarbij zelfs blijkt dat ze zich verdiept hebben in het oudtestamentisch verhaal van Ahasveros. Nog even wordt dit verhaal, dat al eerder is verteld, in de herinnering oproepen. Het handelde over zeven dagen feest, waarbij het drankgebruik wat uit de hand gelopen was en een koningin die uitgenodigd werd haar schoonheid te vertonen. Levensechte onderwerpen!

De koning staat afgebeeld op het kalenderblad van de 24e. Dan wordt 't nieuwe kalenderblad getoond, waarbij de datum duidelijk benoemd wordt.

Intussen wordt Mike, die naar de tandarts is geweest, door zijn moeder binnengebracht. Ze verontschuldigt zich voor Mike's late binnenkomst, maar merkt op dat meester Felix er van wist. Er wordt niet moeilijk over gedaan. In deze moeder ontwaar ik wederom een bekend gezicht van vroeger, waarbij me de naam Meijer te binnen schiet. Later ontwaar ik haar weer op een foto van de oudvereniging.

Het valt me trouwens wel op dat Engelse namen in de groep erg populair zijn: Dave, Kevin, Mike en Whitney. De jaren van Bennie, Gerard en Theo zijn voorgoed voorbij.

Op het nieuwe kalenderblad staat een tegenstelling afgebeeld: drie vrienden staan erop getekend, die vreedzaam met elkaar omgaan en de rest van de afbeelding vertoont allerlei vormen van ruzie.

Daarover wordt van gedachten gewisseld en allerlei oplossingen voor het beslechten van ruzies worden aangedragen. Ze ontdekken dat oorzaak van ruzies vaak in een onbenulige kleinigheid zit! De les wordt besloten met een versje over ruzie.

Nadat Whitney nog iets over haar konijn verteld heeft, gaat de leesles beginnen. De juf heeft vier rijtjes van vier woorden op het bord gezet met de medeklinkercombinaties die aan de beurt zijn: vl-fl-vr en fr.

Daaronder staan nog vier rijen 'oude woorden' en ernaast nog een rij 'moeilijke woorden'. Op allerlei manieren worden deze woorden opgelezen: stuk voor stuk, in rijtjes, in beurten, samen en als 'opvolgspelletjes'.

Ze zijn op de laatste bladzijde van het leesboek en juf stimuleert ze om nog eens extra goed mee te doen, zodat ze weer aan een nieuw boek kunnen beginnen.

Tussendoor komt juf Fien nog wat computerklanten ophalen, die aan de beurt zijn voor extra oefenen.

Na het lezen van het schoolbord delen de zogenaamde 'bofkontjes' de leesboeken uit. Dat zijn deze week Tessa en Kevin en ze worden zo genoemd, omdat ze die week de leuke taakjes mogen uitvoeren. Er zijn nog meer weektaakjes: Jasper zorgt voor de vissen, Liesje voor de planten en Stan voor het bord.

Dan volgen de leesbeurten uit het boek, waarbij juf Corrie allerlei opmerkingen plaatst. Kevin die al heel vlot leest en zelfs een groot bord met woorden die enkel uit hoofdletters bestaan de baas kan, mag zich even helemaal uitleven. René Persijn, de schoolassistent, komt de Okkie's brengen die later worden uitgedeeld. Zo kunnen ze thuis ook nog lezen.

Ook een dikke dobbelsteen komt er aan te pas om de leesbeurten te variëren. En omdat Mike 't woord 'fluit' vlot leest zegt juf 'Mike, je gaat goed vooruit en dat rijmt op fluit'.

Daarna krijgt ieder van de 'bofkontjes' een werkboekje, 'De leessleutel', waarbij de geoefende woorden nog eens worden opgeschreven in speelse opgaafjes. Juf gaat rond met de stempeldoos en corrigeert waar nodig.

Tegen tien uur volgt de schrijffles. De letter f wordt op bord voorgeschreven en uitvoerig bekeken en besproken. Dan mogen ze de letter zelf in hun werkboekje na schrijven. Juf past in deze les een 'nostalgisch' hulpmiddeltje toe om de prestaties op te schroeven. Vroeger, toen ze zelf schrijven leerde, mocht ze op school altijd met 'gouden inkt' schrijven, als ze haar best deed. Om dit idee ook in haar werkwijze weer toe te passen heeft ze een aantal gekleurde ballpennen verzameld, waar ieder die goed zijn best deed even mee mag schrijven. Ook de schrijfhouding wordt aangegeven: 't schrift iets scheef, rechtop zitten en voeten naast elkaar zetten. Zijn ze klaar met schrijven dan mogen ze de plaatjes kleuren. Dan komt Esmee van groep 8 met 'n vriendinnetje binnen met de vraag wie een zilveren bedelarmbandje mist, dat ze in de gymzaal hebben gevonden. Niemand, maar ze vermoeden dat Lotte uit groep 5 de eigenaresse kan zijn. Bij de deur hangen twee ronde bordjes, waarbij op de ene een jongetje en op de andere een meisje getekend is. Eén kant heeft een rode en de andere een groene rand. De bordjes kunnen als een leerling naar de wc moet op de rode kant worden gedraaid, zodat alle kinderen in de klas weten dat er al iemand weg is. Komt hij of zij terug dan wordt het bordje weer op groen gedraaid. Dus je hoeft niet meer – zoals vroeger – twee vingers op te steken! En ze weten: als we uitleggen... niet naar de wc.

Om kwart over tien gaat ieder weer z'n fruit en drinken halen, waarbij de heerlijkste fruitsalades voor de dag komen. Whitney biedt me een stukje appel aan, wat ik niet afsla!

Inmiddels leest de juf voor uit 'De lapjeskat' van Annie M.G. Schmidt. Tot slot volgt dan nog, voor ze naar buiten gaan, een raadsel: 'Ik heb een dier in gedachten en jullie mogen raden welk door vragen te stellen, waar ik met 'ja' of 'nee' op kan antwoorden'. Nadat de vraag 'Is-ie lang?' bevestigend wordt beantwoord, komt 'de giraf' snel voor de dag.

Na het speelkwartier is het rekenles met getekende taarten waarop kaarsjes branden die later gedeeltelijk uitgeblazen zijn met als onvermijdelijke vraag: 'Wat is hier gebeurd?'. Dan worden de getallen in een schema gezet en verschijnt de 'erafsom' op bord. Ook zijn er nog machinesommen: 'Ik stop de 5 erin en de 7 komt eruit. Wat is er in de machine gebeurd?' Vervolgens gaan ze in hun werkboekjes nog meer opgaven oefenen en voor Kevin die het heel gemakkelijk afgaat heeft juf nog extra sommen, die hij me trots komt laten zien.

In het kader van de komende koninginnedag wordt de tekenles dit keer besteed aan het maken van een fietsvlag voor de optocht met versierde fietsen en een mooie zonneklep met daarop een foto van koningin Beatrix. Plaksel, papier en elastische koordjes worden uitgedeeld, waarbij ze

zichzelf er van kunnen vergewissen of ze het strikdiploma terecht ontvangen hebben. Tot slot van deze morgen wordt dan ook namens het Oranjecomité een koninginnedagprogramma uitgedeeld met om 09.00 uur vlaghijsen met muziek, de optocht en 's middags een snuffelmarkt bij de kerk. Een leuk vooruitzicht.

Een morgen in groep 4 bij juf Maureen IJsveld, 16 leerlingen

Deze morgen doen we indrukken op in groep 4 van juf Maureen IJsveld, afkomstig uit Tolkamer. Aan de vroegere tweede klas in 'lagere school'-jargon, waren traditioneel twee hoogtepunten verbonden: het 'indrillen' van de tafels en de eerste communieviering.

Vóór het binnengaan van het lokaal, waar wij zelf trouwens in 1966 ons eerste 'optreden' in het Loilse onderwijs beleefden met leerlingen als Dick Seegers, Johan Tiel Groenestege en Hans Wanders, wordt onze aandacht getrokken door twee A4-tjes naast de toegangsdeur op een informatiebordje waarop mededelingen staan over de voorbereiding tot voornoemde eerste communieviering. Waar vroeger de voorbereiding tot dit gebeuren voornamelijk door de leerkracht van klas 2 werd uitgevoerd, in samenspraak met de pastoor, wordt die taak nu vanuit een werkgroep uit de parochiegemeenschap in gang gezet en samen met ouders gestalte gegeven. Op die A4-tjes staat een heel stappenplan dat vanaf de aanmelding op 19 februari tot zondag 24 juni loopt, waarbij de viering zelf op 20 mei zal zijn en alle activiteiten als presentatie, kerkversiering en oefenmomenten staan aangegeven.

Voor de les begint leggen we even het doel van ons bezoek aan de groep van 16 leerlingen uit, waarbij we merken dat Menno Bloem er al van gehoord heeft. 'Oma heeft dat al verteld.' Opvallend trouwens is het hoge 'Bloem-gehalte' van deze groep. Drie neven maken er deel van uit en vertonen sprekende gelijkenis met eerdere telgen uit het geslacht van stamvader Drikkus. De juf begint de les door samen met de klas het Trefpunt-lied 'De kalender, de kalender, elke dag kijk ik er naar' in te zetten en daarna het kalenderblad van 9 mei te tonen met de afbeelding van een rechter.

Dan leest juf een verhaal voor over een meisje Britt, dat vergeten heeft de kooi van kanarie Nikkie schoon te maken en daarom door haar moeder voor straf naar haar kamer wordt gestuurd om zelf een oplossing te bedenken hoe ze deze fout kan herstellen.

Omdat ze eerst niet weet wat ze er mee aan moet, belegt ze met haar poppen en speelgoedbeesten een hele rechtszitting, waarbij ieder zijn oordeel velt over het begane 'misdrijf'. Aan de hand van het eindvonnis wordt door de juf met de klas gediscussieerd over de zwaarte van de opgelegde straf en het nut daarvan.

Nadat Jessica nog iets over het 'branden' van een cd heeft verteld en Authum haar mooie panfluitje, dat ze op de Didamse meimarkt heeft gekocht, heeft laten zien, gaat de groep met een spellingstaalles klassikaal woordjes oefenen. Het gaat om woordjes met een 'kippe-ei' en een 'ijsjes-ij' en ze herhalen woorden met een 'otie-ou' en een 'adie-au'.

Juf dicteert de woorden en schrijft ze ter controle op het middenbord. Op het linkerbord staat aangegeven wanneer de hoofdletters moeten worden gebruikt en op het rechterbord staan alle tafeluikomsten op speciale plaatjes in rijen gerangschikt (dat heet honderdveld). Achter in de klas zien

we dan nog een overzicht met resultaten van de leerling in verband met hun beheersing van de tafels. Er zijn twee categorieën tafelkennis: op rij en door elkaar. Als ze de proef voldoende hebben afgelegd, wordt een 'mientje' achter hun naam gezet. De mier symboliseert hier hun ijver.

Na de taalles volgt de rekenles. De som gaat over een grabbelton van de kermis met daarin vijf verschillende soorten ballen, die de getallen van drie tot en met zeven voorstellen. Je mag er drie ballen uithalen en dan wordt gekeken wie 't grootste totaal heeft. Dan wordt nagegaan met welk drietal ballen ze een bepaald totaal kunnen bereiken en ze bemerken dat, naarmate dit totaal kleiner is, er meer combinatie-mogelijkheden zijn.

Terwijl juf Francis Nibbeling een paar leerlingen meeneemt voor wat 'bijspijkeractiviteiten', gaat juf Maureen met de rest weer klassikaal nog wat maatproblemen behandelen, waarbij koeken worden getekend en in stukken worden gedeeld en de daarbij behorende prijs wordt gezocht. Bij dit alles worden veel beurten gegeven en daarbij blijkt dat vooral door de kleine omvang van de groep de zwakke leerlingen veel aandacht kunnen krijgen. Als de aandacht bij sommigen wat verslapt, dwingt de juf hen door aanwijzen weer mee te doen. Marc en Authum mogen, omdat ze de stof goed beheersen, nog even op de twee computers, die tegen de zijmuur staan, hun grenzen verleggen. Ze zoeken de moeilijkheidsgraad van de opgaven zelf op en krijgen er daar een aantal van voorgeschoteld, waarbij de score en de tijd die ze er voor nodig hebben meteen wordt geregistreerd. Om kwart over tien mogen ze tafeltje voor tafeltje hun drinken pakken en leest juf voor uit 'Kruimeltje'.

Nadat de groep na de pauze weer binnengekomen is, wordt even aandacht besteed aan een vogelnestje dat door Nick is meegebracht en mag hij daarover vertellen. Als het kwart voor elf is, gaat de groep iets maken voor stagiaire Vanessa, die volgende week voor het laatst komt. Ze mogen elk een afscheidsbriefje en een tekening voor haar maken. Op bord komen wat trefwoorden voor de brief. Als ze klaar zijn plakt juf alles op mooi gekleurd papier, zodat ze er een mooi boek van kan maken. Daar zijn ze even enthousiast mee bezig. Dan is het tijd voor het zingen van een lied. Er wordt begonnen met een Afrikaans aandoend vraag- en antwoordliedje 'Ajo-aho-dzimala di dzimolé', waarbij ieder op zijn beurt mag voorzingen. Dan gaat de juf zelf de voortrekkersrol vervullen door de klas mee te nemen op berenjacht, waarbij ze niet bang zijn, omdat ze een geweer bij zich hebben. Via de kat van Tingelingelo gaat het naar een liedje over een Zeppelin en dat lokt allerlei verhalen uit over ballonnen en Zeppelins.

Tot slot nog een liedje waarbij in een hoge boom wordt geklommen en het zingen met veel bewegingen gepaard gaat. Zo leven ze zich lekker uit na de taal- en rekenles.

Voor ze naar huis gaan, is er nog even tijd voor een spelletje memory. Een kind gaat naar buiten, terwijl de rest van de groep tweetallen vormt die samen een dierennaam in gedachten nemen. Als de weggestuurde terugkomt mag die via de vraag welke dierennaam ze in gedachten hebben de tweetallen opsporen. Het gaat erom alle tweetallen te 'ontmaskeren'. Voor ze naar huis gaan krijgt iedereen nog een mededelingenbrief van de commissie 'Schoolreisjes' mee. De meimaand is traditioneel de maand van de schoolreisjes. Groep 1 en 2 gaan naar 'het land van Jan Klaassen' in Braamt. Het vervoer gaat per auto met ouders. Groep 3 en 4 gaan met de bus naar de Julianatoren in Apeldoorn.

Groep 5 en 6 gaan met de trein van Didam naar Arnhem om Burgers Zoo te bezoeken en groep 7 gaat zoals gewoonlijk op de fiets op schoolreis. In Doesburg gaan ze de Mosterdhoeve, de Grote Kerk met de toren en een museum bezoeken. Groep 8 heeft die dag vrij van school, maar die heeft dan de schoolverlatersdagen nog in het vooruitzicht ter afsluiting van hun basisschoolperiode.

Een morgen in groep 6-7 bij meester Wim Sueters, 36 leerlingen

Als ik op die woensdag de speelplaats opwandelen en even met Jos (Breeuwer) een begroetingspraatje maak, melden zich tegelijkertijd Esther Möllers en Brenda Buiting met het verzoek bij de surveillerende meester of ze samen de attributen die ze met zich meevoeren, waaronder een in plastic verpakte vogelkooi, naar binnen mogen brengen.

Later blijkt dat demonstratiemateriaal voor een spreekbeurt, die Esther die morgen gaat houden in groep 6-7 van meester Wim Sueters, die eveneens als meester Felix voorheen in Didam werkzaam was.

Het onderwerp van de spreekbeurt is 'de grasparkiet'. Ze heeft haar gegevens overzichtelijk op een 'spiekpapiertje' voor zich, maar zit er toch niet te veel aan vast. Ze vertelt over het voer en drinken dat het beestje nodig heeft en verklapt schalks dat vader het wel eens op bier trakteert. Ook de inrichting van de kooi met schelpenzand en het nut van de sepia komt aan de orde en als het mooi weer is mag hij wel tot 's avonds acht uur buiten. Ook de broedbakjes worden behandeld en tot slot laat ze rondgaand door de klas uit een dik boek nog allerlei soorten vogels zien. Als ze klaar is mogen de kinderen vragen stellen en sommigen maken daar gretig gebruik van. Er blijken nog meer vaders te zijn die vogels kweken en dat mislukt wel eens. Esther geeft goede adviezen en zo begon die morgen in groep 6-7. Meester Wim heeft de leerlingen van groep 6 en groep 7 niet apart van elkaar maar door elkaar heen gegroepeerd. Dat is bewust gebeurd, omdat vooral groep 7 zich aanvankelijk wat afzette tegen 6 en dat negatieve groepsproces diende doorbroken te worden vond hij. Uit de gemoedelijke werksfeer die er heerste blijkt hem dat duidelijk gelukt.

Nadat er een nieuwe afspraak voor een spreekbeurt is gemaakt en een leerling, die als 'notoire slechtschrijver' een reputatie heeft opgebouwd, een lesje moet verbeteren, moeten nog wat 'betalinkjes' geregeld worden voor de komende schoolreis. Ook de sportdag (een dag later) vereist wat voorbereidingswerk. Kinderen die 'secur' zijn krijgen een gekleurd blad aangereikt, waaruit ze wat stickers knippen die daarvoor nodig zijn. Dan gaan de groepen met verschillende spellingsoefeningen aan de slag. Groep 7 een beoordelingstoets en groep 6 verdiepingsstof.

Tegen half tien wordt overgegaan op rekenen. Waar bij groep 6 de voorkeur van de groep voor een voertuig om mee op vakantie te gaan via een staafdiagram in kaart wordt gebracht, gaat groep 7 zelfstandig met cijferopdrachten stoeien. Tom vraagt mij tegenspeler te zijn bij een rekenspelletje met dobbelstenen en we zien dat spelend leren niet enkel bij de kleuters wordt toegepast.

Patrick wordt individueel wat bijgespijkerd met een moeilijke vermenigvuldiging, waarbij '8 x 0 = flauwekul' blijkt op te gaan. Voor Wieke en Liza is er nog tijd om wat oefening op de twee computers die in de klas staan af te werken: digitale tijdsvraagstukjes.

Na het fruitkwartiertje en een letterspelletje gaat de groep buiten spelen om na het speelkwartier 'ouderwets' met zinsontleding aan de slag te gaan. Het is een taalactiviteit die bij de nieuwe taalmethode weer specifieke aandacht krijgt, waar dat voorheen wat minder aan bod kwam. Tot slot van de morgen wordt nog een geschiedenisles voorbereid over de tijd van de ontdekkingsreizigers en na een dringend beroep op de leerlingen om thuis nog eens om hulp voor de sportdag te vragen, sluit meester Wim de morgen af. De volgende dag zal juf Francis Nibbeling voor de klas staan zoals iedere donderdag. Vrijdag komt meester Wim weer. Voor de weekafsluiting op die dag zijn door de kinderen op het bord al voorbereidingen getroffen. Een leuke quiz staat dan op het programma.

Een morgen in groep 5 van juf Maureen Gerritsen

Op woensdag 27 juni leg ik mijn laatste bezoek af en wel aan groep 5 (vroeger de 3de klas in de 'lagere school terminologie') van 26 leerlingen. Ze hebben de leeftijd van – zoals we vroeger in de opvoedkundelessen leerden – het 'volmaakte' kind. Twee kenmerken daarvan zijn, dat het weinig problemen heeft in de sociale sfeer, zoals de latere puber en een ongebreidelde ontvankelijkheid voor alles wat er op hem/haar afkomt. Dat blijkt hier gaandeweg de morgen vrij aardig in de groep tot uiting te komen. Er heerst een rustige sfeer en ze gaan enthousiast in op vragen van juf Maureen Gerritsen, geboortig uit Spijk maar woonachtig in Zevenaar. Tot februari heeft ze deze groep samen met meester Wim Sueters gehad en was er maar één dag in de week werkzaam, maar door het vertrek van een collega heeft ze vanaf die tijd de volledige verantwoording voor deze groep.

Deze woensdagmorgen in de laatste schoolweek voor de grote vakantie toont duidelijk twee gezichten. Vóór de pauze die van een 'normale' schooldag en na de pauze die van de afronding van het bijna voorbijge schooljaar en de activiteiten die daarbij passen. In de gemeenschapsruimte toonde Jos bij het binnenkomen ons al trots de nieuwe rekenmethode die juist was aangekomen. Even later zien we juf Maureen IJsveld, geholpen door twee leerlingen van groep 8, de splinternieuwe boekjes met degelijk ouderwets kaftpapier omhullen. De vorige methode heeft het ongeveer vijftien jaar uitgehouden en deze moet er ook weer een hele tijd tegen kunnen. Het komende leerjaar gaan ze er mee van start.

De juf begint te vertellen dat een geplande spreekbeurt niet doorgaat vanwege ziekte van de 'spreker' en dus wordt meteen het kalenderblad van de catechesemethode 'Trefwoord' afgescheurd, begeleid door het 'dagopeningslied', waaruit ik onder andere opvang... 'even zeker weten dat je *samen* bent...'. De themalijn van de week is: van luiheid krijg je spijt! Juf leest een gedicht voor over lui Moppie, waarmee het slecht afloopt want...

*Al had-ie spijt (van zijn luiheid)
na etenstijd
was er dit keer géén hap voor hem!*

De juf vraagt de kinderen hun mening te geven over het gedicht en er blijkt, dat ze ook wel dingen hebben waar ze geen zin in hebben, maar dat het toch maar beter is daar maar niet te veel aan toe te geven. Ze herinneren zich nog

een spreuk van de vorige dag: 'In de herfst wil de luiaard niet ploegen, maar in de zomer vraagt hij zich af waarom hij geen oogst heeft'.

Het gesprek dwaalt wat af naar konijnen en vooral Remco laat zich gelden. Hij vertelt over Knabbeltje en Babbeltje en wordt bijgevallen door anderen die uitgebreid de leeftijd die dieren kunnen bereiken bespreken. Even later blijkt Remco zijn tand te verliezen. Hij loopt daarbij een bloedspoor op de wang op, dat snel bij de wasbak wordt weggespoeld.

Om kwart voor negen wordt eerst een 'winkelverhaal' verteld over een schoenverkoper die door een 'reclamestunt' zijn verkoop omhoog ziet schieten. Dat leidt weer tot een gesprekje over werken in de winkel en wat ze later willen worden. Lotte wil wel in een patatkraampje verkopen, maar niet de hele dag achter de kassa. Mark wil timmerman worden, want dat doet-ie nu al thuis en er zit zelfs een toekomstige 'juffrouw' bij!

Dan volgt nog wat schriftelijk taalwerk en ook rekenen wordt niet vergeten. Een deelsommendictiee wordt klassikaal gemaakt en nagekeken. Dan kunnen ze zich nog uitleven op een werkblad, waarbij als ze de goede uitkomsten inkleuren een beest tevoorschijn komt.

Om kwart over tien is het je tas van de gang halen en voorlezen, maar dat wordt bijna onmogelijk gemaakt door een aanhoudende 'file' van binnenkomende kinderen uit andere groepen die vlak voor de vakantie vast vooruit hun verjaardag vieren. Ze komen binnen met een schaal vol heerlijkheden en een papieren bloem, waarop de juf een plaatje plakt en haar naam zet als felicitatie. In één herken ik Edwin van mijn eerste 'bezoekdag' aan de kleutergroep. Hij is 25 juli jarig en zijn beeltenis prijkt boven op de prikker waaraan al 't lekkers geregen zit.

Dan gaat ieder naar buiten voor het speelkwartier. Voor het uitlezen van het voorleesboek zal op de laatste dag nog wel ruimte zijn!

Juf Corrie heeft het speelkwartier wat gerekt, want ook in de personeelskamer wordt getrakteerd. Klusjesman Jo Pleiter zegt dat hij dat doet ter gelegenheid van zijn 'overgang in de vut', maar dat wordt niet serieus genomen. Misschien is hij ook in de vakantie jarig.

Hanneke

Met veel genoegen denk ik nog vaak aan (tante) Hanneke, die de school schoonmaakte en de kachels stookte. Een goed, lief mens, te goed en te lief eigenlijk voor deze wereld. Het kwam herhaaldelijk voor dat de schoorsteen niet wilde trekken. Dat betekende een zeer onwelriekende damp en een ondoorzichtig rookgordijn in het klaslokaal. Er zat vaak niets anders op dan de klas naar huis te sturen.

Bij een ooit ingesteld nader onderzoek bleek er een zak in de schoorsteen te zitten. Maar de vraag hoe die zak in de schoorsteen kon komen werd niet gesteld, ondanks het feit dat dit vaker gebeurde. Want Hanneke had een grenzeloos vertrouwen in de Loilse jeugd. En het hoofd der school een nog grenzelozer vertrouwen in Hanneke. Ze had eens moeten weten, die beste brave ziel, wat de Loilse schooljeugd al niet uithaalde om 'vrij' te zijn van school...

Om elf uur komen de leerlingen weer binnen. Mogen ze eerst nog wat lezen voor zichzelf, langzamerhand gaat men over op allerlei bezigheden die te maken hebben met opruimen, afscheid van leerkrachten en voorbereidingen voor het volgend schooljaar.

Meester Wim komt zelfs met een hele kast binnenslepen, gevolgd door leerlingen met stapels boeken. Volgend jaar huist hier weer een combinatiegroep 5-6. De bieboeken worden ingezameld en er wordt gewerkt aan een 'afscheidsboek' voor zowel juf Ine als meester Felix, die beiden het nieuwe schooljaar elders gaan werken. Voor meester Felix hebben ze zelfs een compleet 'moppenboekje' samengesteld, omdat hij bekend staat als iemand die zijn optreden met veel humor kruidt. Zo lijkt de klas steeds meer op een mierenhoop, maar de ijver die deze uitstraalt is ook hier duidelijk aanwezig en om half één is er heel wat werk verzet.

Nog twee schooldagen opruimen en afscheid nemen en het schooljaar is verleden tijd!

En daarna de nog eindeloos lijkende zomervakantie!

*Meester Felix, dit is voor jou!
Maar dat je van school gaat vinden we flauw.
Al deze moppen vind je vast leuk,
als je ze leest lig je in 'n deuk.
Heel veel geluk met de nieuwe groep.
Je hebt gelukkig geen ander beroep.*

Groetjes, groep 5

Bestuur en Ouderparticipatie

Voor zowel het bestuur als de ouders hebben de laatste decennia zich – net als voor het onderwijs zelf – aanzienlijke veranderingen voltrokken.

In de schoolgids 2000-2001 wordt (onder de kop *ouders en verzorgers*) met nadruk gesteld dat voor de opvoeding van het kind ouders en verzorgers samen verantwoordelijk zijn. Leerkrachten zouden eenvoudig veel dingen niet meer kunnen zonder de hulp van veel ouders. Denk maar eens aan assistentie bij het werken met computers, het technisch lezen in niveaugroepen, creatieve inbreng bij handvaardigheidsactiviteiten – we herinneren ons zelfs ook in de jaren tachtig de inbreng bij lessen kookvaardigheid – overblijfhelp en assistentie bij sportdagen en schoolreisjes.

Waar we kunnen opmerken dat we deze ouderbezigheden veelal onder hand- en spandiensten kunnen rangschikken, kan toch ook niet ontkend worden, dat de mogelijkheid tot inhoudelijke inbreng van onderwijskundige en opvoedkundige aard is toegenomen door deelname aan een instelling als de medezeggenschapsraad (MR). Dan is er, omdat de Sint Jozefschool onder een bestuur van méér scholen ressorteert, nog een mogelijkheid om in breder verband invloed te hebben op zaken, die op meer scholen van toepassing zijn. Tot slot is er dan op het hoogste niveau nog de mogelijkheid om in het bestuur van de Stichting Katholiek Basisonderwijs 'De Liemers' zitting te nemen. Deze stichting geldt als bevoegd gezag voor elf scholen, namelijk zes in Didam en vijf in Zevenaar en is per 1 augustus 1988 ontstaan uit een fusie van rooms-katholieke scholen uit de gemeenten Didam en Zevenaar. De totale leerlingenpopulatie

bestaat uit circa 2800 kinderen en het bestuur is werkgever van ongeveer 200 personeelsleden. Dit alles is het resultaat van de door de overheid gestimuleerde schaalvergroting, die voorlopig eindpunt is van een ontwikkeling die rond 1975 begon toen Loil zich in bestuurlijke zin aansloot bij de scholen van Didam, die administratief werd ondersteund door het bureau onder leiding van Hans Kuipers. Vanaf die tijd hoefde de heer Tiel Groenestege zijn eigen salaris niet meer uit te rekenen. Vóór die tijd was er een puur Loils schoolbestuur, dat zoals in vele dorpen samenviel met het kerkbestuur, dat veelal bestond uit de pastoor en kerkmeesters, waaronder enige agrariërs van aanzien. Het was een tijd van hele korte lijnen in de bestuursorganisatie. Veel werd geregeld door het 'hoofd der school', die het eenmaal verworven vertrouwen van dit college aangaande bestuurszaken genoot, zodat dit zich dan ook voornamelijk beperkte tot het ondertekenen van stukken. In spoedgevallen zelfs op het achterwerk van een koe! Toch hebben die bestuursleden er toch maar aan meegewerkt, dat bijvoorbeeld in 1963 uiteindelijk de nieuwe school kon worden geopend. We denken daarbij bijvoorbeeld aan Bernard Lucassen en Bertus Klein Herenbrink, wiens zoon Jan later, toen Loil zich al bij Didam had aangesloten, in de lijn van zijn vader ook een bestuursfunctie vervulde.

Hoewel de schaalvergroting ongetwijfeld positieve invloeden heeft gehad op de gang van zaken, blijkt het toch wel meer moeite te kosten om nieuwe bestuursleden uit Loilse gelederen te rekruteren, getuige de wervingstekst die dezer dagen verscheen in de schoolkrant. Dat ouders wel degelijk bereid zijn hun aandeel te leveren moge blijken uit een goed bezette oudervereniging, die in Loil altijd met heel veel inzet samenwerkt met het schoolteam.

Toen rond 1970 iedere school verplicht werd een oudervereniging aan te stellen bestond er reeds rond Riek Giesen-Boerstal een clubje mensen, dat regelmatig met het team samenwerkte, als het ging om vooral 'buitenschoolse' aangelegenheden als schoolreisjes, koninginndagvieringen en koffie zetten op ouderavonden. Daaruit werd dan ook het eerste 'oudercomité' samengesteld. De procedure van instellen bestond enkel uit de aankondiging, dat het moest gebeuren en aan het aanwijzen van voornoemde Riek met de begeleidende opmerking van de heer Tiel Groenestege: 'Jij kunt dat... dus jij doet dat!'. Vanaf dat moment hebben ouders langzamerhand toegewerkt naar een goed functionerend orgaan dat tot op de dag van vandaag een waardevolle bijdrage levert aan de gang van zaken op de Loilse Sint Jozefschool.

Hoewel de benaming van de school een traditionele uitstraling heeft en men in Loil niet (zoals in Didam) de behoefte heeft gehad de heilige te vervangen door symbolische attributen als wegwijzers en springplanken, kunnen we met overtuiging stellen, dat het onderwijs in ons dorp een eigentijdse kwaliteit vertoont. Nog onlangs kreeg de naam van de school weer een 'nieuwe' inhoud door de installatie in het binnenkomsthalletje van een origineel Sint Jozefbeeld dat door Marlène Berendsen werd ontdekt in het klooster van de zusters van JMJ te Heeswijk-Dinther. Deze zusters die in 1924 de Sint Jozefschool startten, hebben tot op de dag van vandaag een zolder vol beelden die in de laatste jaren afgedankt zijn. Marlène, die in de Kontaktraad een oproep las van Jos Breeuwer om de school bij gelegenheid van

haar 90-jarig bestaan in 2000 weer van een Sint Jozefbeeld te voorzien, reisde af naar dat klooster, waar zij familie had en wist daar een stijlvol exemplaar als geschenk toegewezen te krijgen.

Laten we hopen dat de toewijding die dit beeld uitstraalt bezit mag nemen van een ieder die op wat voor wijze dan ook betrokken is bij de Sint Jozefschool in Loil!

In de lijn hiervan vonden we de huidige schooldirecteur Jos Breeuwer bereid dit hoofdstuk af te ronden met een persoonlijke overweging.

Epiloog

Al wie zoet naar school toe gaat, die leert wat goeds en doet geen kwaad

Zo werd er tweehonderd jaar geleden over gedacht door onze voorouders. Het kind is onder dak. Het leert er altijd wel iets goeds en kan intussen geen kattenkwaad uithalen. Het onderwijs in Loil heeft in de meer dan 90 jaar van haar bestaan laten zien dat het de onderwijsmensen zijn die ervoor zorgden dat er veel meer gebeurde dan alleen maar zoet houden... Het zijn er velen geweest die in Loil gewerkt hebben. Van religieuzen tot vrijgezelle juffen. Van eendagsvlinders tot mensen die tot aan hun pensionering in Loil werkten. Velen van hen hebben dat met hart en ziel gedaan en niet alleen in het onderwijs, maar velen hebben zich ook ingezet in de Loilse dorpsgemeenschap. In al die jaren heeft het onderwijs zich niet buiten het dorp gesloten. Integendeel, het onderwijs wilde en wil nog steeds niet zomaar een onderwijsinstituut zijn, maar wilde en wil steeds de school van de Loilse mensen zijn: betrokken bij en meedoen aan wat er in het dorp leeft. Opvallend is dat er heel weinig te achterhalen is van het onderwijs op de meisjesschool Sint Jozef en op de bewaarschool/kleuterschool. Misschien dat er in de archieven van de orde van de zusters MJM nog het een en ander te vinden is.

Het onderwijs in Loil heeft in al die jaren veel veranderingen ondergaan. We denken aan de gebouwen, materialen, leermiddelen. Echter er is ook een andere visie op kind en school in al die jaren ontstaan. We merken dat in de wijze van omgaan van kind en volwassene, we merken het ook aan de inhoud van de leerstof. Het kind van vandaag, maar zeker ook in de toekomst zal steeds meer onderwijs op maat krijgen. De materialen zullen steeds meer de behoefte gaan dekken aan vraag naar onderwijs aan kleinere groepjes en niet meer aan grote klassikale groepen. De hulpmiddelen zullen daar ook op gericht gaan worden, vooral door het toenemende gebruik van educatieve software.

Het onderwijs zal op een steeds jongere leeftijd gaan plaatsvinden. Het moment komt dichterbij dat de hele voor-schoolse opvang een geheel gaat vormen met de basisschool. De leerplicht zal omlaag gaan naar vier jaar en, mits Nederland wil investeren in het onderwijs, dus miljarden extra, zal het onderwijs in Loil nog vele jaren plaatsvinden in het dorp zelf. De toekomst van het onderwijs in Loil zal ontegenzeggelijk met zijn tijd meegaan. Echter wat er ook aan veranderingen plaatsvinden in het onderwijs, het is toch de man of vrouw 'voor de klas' die kinderen aan de hand neemt met verhalen, enthousiasme en kinderen het vertrouwen geeft: ... je bent er, je mag er zijn en ik zal je helpen iemand te worden die je bent.

De witte motor

De familie Donkers uit de Groenestraat is bij de meeste Loilenaren wel bekend. De pas getrouwde dochter Mienieke woonde met haar man Tinus Ankersmit bij de familie in, zogezegd onder één dak. Het was dan ook niet verwonderlijk dat een deel van het door hen voortgebrachte kroost in huize Donkers het eerste levenslicht zag. Op hetzelfde moment dat er aan de Groenestraat een baby geboren werd, kwam ook bij de familie Berendsen aan de Wehlseweg de ooievaar op bezoek. Sterker nog: er kwam daar een tweeling ter aarde. De moeder kon het met de moedermelk niet meer bijlossen. Met Mienieke werd afgesproken dat zij een deel van haar ruimschoots voorradige melkhoeveelheid af zou staan aan de dorstige tweeling. De jonge vader kwam volgens afspraak elke dag de moedermelk afhalen, die in een kannetje in de koelkast stond.

Op een dag kwam de prille vader langs voor het kannetje. Het was weer 'melktijd'. Maar hoe hij, en een deel van de familie ook zocht: geen kannetje. Op dat moment kwam Teun Donkers binnen. Hij zag dat er iets aan de hand was en vroeg: 'Wat zuuken gillie toch?' Het verhaal kwam op tafel. Het glazen kannetje van de familie Berendsen, dat altijd op dezelfde plek stond, was vandaag spoorloos. 'Ooh', zei Teun, 'dat heb ik opgezòpen. Ik had een dös as een peerd. Ik dog al bi-j mien eige: wa'n zuute rotzooi.' Eenieder die Teun Donkers goed kent, weet nu hoe hij aan zijn postuur gekomen is.

Alles heeft zijn prijs

Een flinke Loilse boerenzoon kreeg kennis aan een meisje uit het land van 'waoter en wiend'. De vonk van de liefde bleek al snel niet meer in te tomen te zijn, want na enkele maanden werd zijn 'deerntje' reeds zwanger.

Een 'motje' (moeten trouwen) betekende in die dagen niets meer en niets minder dan schande. Als je ouders er niet al te progressieve opvattingen op na hielden kon je beter niet met deze boodschap thuis komen. Alhoewel onze boerenzoon zijn mannelijkheid overtuigend bewezen had bleek hij toch niet mans genoeg om zijn ouders het resultaat van enkele maanden hartstochtelijke verliefdheid mede te delen. Zijn schoonouders waren op een zeker ogenblik het getalm beu. Als hij er thuis niet mee voor de draad durfde te komen dan wilden zij wel de helpende hand bieden. Ze zagen hun dochter al aan de zijde van een grote rijke boer mede de boerenhofstede bestieren. En daar mocht je wel wat voor over hebben was hun mening.

Op een zondagmiddag werd daarom naar Loil getogen om met de ouders van de jonge Loilse boer over de ontstane – uiterst penibele – situatie te praten. Maar deze waren niet te spreken, het was zondagmiddag, en op dat tijdstip deden zij altijd een middagdutje. Nee, de gasten moesten maar even geduld hebben of als het iets heel bijzonders was zouden ze dat wel horen via een der dochters des huizes, die als gastvrouw optrad. Zij konden dan altijd nog besluiten de zondagse middagrust voortijdig te beëindigen.

Met de nodige schroom en aarzeling werd de zus van onze verliefde jonge boer van de reden van hun bezoek op de hoogte gebracht. Na enig nadenken – en zonder daarbij een spier te vertrekken – kwam de volgende reactie: 'Veur een beer nimp mien vader viefentwintig gulden en veur een bol (stier) viefzig, maor wat hi-j veur mien bruur zol nemme, wet ik ech nie.'

P.S.: Deze Loilse boerenzoon is vrijgezel gebleven.